

Lovforslag nr. L 157. Fremsat den 14. januar 1999 af fødevareministeren (Henrik Dam Kristensen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om landbrugsejendomme

(Ændring af strukturregler om husdyrhold, samdrift og sammenlægning mv.)

§ 1

I lov om landbrugsejendomme, jf. lovbekendtgørelse nr. 769 af 24. august 1994, som ændret ved § 31, stk. 2, i lov nr. 472 af 1. juli 1998, foretages følgende ændringer:

1. Lovens titel affattes således:

»Landbrugslov«.

2. Overskriften til Kapitel II affattes således:

»Anvendelse af jorder og bygninger m.v.«.

3. I § 7, stk. 5, indsættes efter »landbrugsejendomes«: »og landbrugsbedrifters«.

4. I § 7, stk. 5, nr. 1, indsættes efter »ejendom«: »og bedrift«.

5. I § 7, stk. 5, nr. 2, indsættes efter »ejendomme«: »og bedrifter«.

6. I § 7 a, stk. 2, ændres i nr. 2 »§ 12, stk. 2.« til: »§ 12, stk. 2,«, og der indsættes som nyt nummer:

»3) udtage landbrugsjorder, etablere våde enge, foretage naturgenopretning eller lignende.«.

7. § 9, stk. 1-3, affattes således:

»Landbrugsejendomme, der tilhører samme ejer, og landbrugsejendomme, der forpagtes, kan uanset § 7, stk. 1, drives sammen, hvis afstanden mellem ejendommenes jorder ikke overstiger 15 km. Det er desuden en betingelse, at

1) antallet af ejendomme, der indgår i samdriften, ikke overstiger 5, eller

2) arealet af de samdrevne jorder ikke overstiger 300 ha.

Stk. 2. Afstanden mellem ejendommene i stk. 1 regnes ad den benyttede vej fra bygningerne på den ejendom, hvor driftslederen bor, til hver enkelt jordlod af de øvrige ejendomme, der indgår i samdriften. Der ses dog bort fra vedvarende græsningsarealer og arealer som anført i § 13, stk. 6. Bestemmelserne i stk. 1 gælder også dele af ejendomme, der forpagtes. Delarealer af en ejendom medregnes som en ejendom i det samlede antal ejendomme, og arealerne medregnes i det samlede areal. Ved arealgrænsen på 300 ha i stk. 1, nr. 2, ses der bort fra arealer som anført i § 13, stk. 6.

Stk. 3. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan tillade samdrift i videre omfang end efter stk. 1 og 2, når særlige forhold taler for det. Betingelserne i stk. 1, nr. 1 eller 2, kan endvidere fraviges i det omfang, der er behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende.«.

8. I § 9, stk. 4, ændres »§ 7, stk. 1 og 2« til: »§ 7, stk. 1, 2 og 4«.

9. I § 9, stk. 5, 1. pkt. ændres »stk. 1, nr. 2« til: »stk. 1, nr. 1 eller 2«.

10. I § 9 indsættes som stk. 6:

»Stk. 6. Ministeren kan fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering m.v. af samdrift og forpagtning.«.

11. I § 11, stk. 1, nr. 4, ændres »10 km« til: »15 km« og »§ 9, stk. 1, nr. 1« til: »§ 9, stk. 2«.

12. I § 11, stk. 1, nr. 5, indsættes efter »antallet«: »og arealet«, og »§ 9, stk. 1, nr. 2«, ændres til: »§ 9, stk. 1, nr. 1 eller nr. 2«.

13. I § 13, stk. 1, ændres i 1. pkt. »150 ha« til: »100 ha«, og 2. pkt. ophæves.

14. I § 13, stk. 2, nr. 3, *litra b*, ændres »450 ha« til: »300 ha«.

15. I § 13, stk. 3, indsættes efter »eje«: »eller være medejer af«.

16. I § 13, stk. 3, nr. 2, ændres »1 km« til: »2 km«.

17. I § 13, stk. 3, nr. 3, indsættes efter »eje«: »eller være medejer af«.

18. I § 13, stk. 3, indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) den pågældende ejer opfylder de krav til en jordbrugsuddannelse, der fastsættes af ministeren,«.

Nr. 4 og 5 bliver nr. 5 og 6.

19. I § 13, stk. 4, ændres »stk. 3, nr. 1-5« til: »stk. 3, nr. 1-6«.

20. I § 13, stk. 5, udgår: »suppleringsjorden ligger inden for en vejafstand på 1 km fra bygningerne på ansøgerens ejendom og ejendommen ikke efter suppleringen vil overstige 150 ha,«.

21. § 13, stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Ved arealgrænserne i stk. 1-3 medregnes ikke skovarealer, der er pålagt fredskovspligt, og arealer, der er helt uden jordbrugsmæssig værdi, herunder søarealer, strandbredder og lignende samt arealer, der ikke må tilføres gødning,«.

22. I § 16, stk. 1, nr. 6, ændres »landmandsuddannelse« til: »jordbrugsuddannelse«.

23. § 16, stk. 3, nr. 4, affattes således:

»4) alle de efter erhvervelsen ejede ejendomme ligger inden for en vejafstand på 10 km, regnet som anført i § 9, stk. 2, 1. pkt., fra den ejendom, hvor ejeren bor eller tager fast bopæl,«.

24. I § 17, stk. 2, nr. 1, ændres »3 år« til: »8 år«.

25. I § 17 a, stk. 1, nr. 1, ændres »3 år« til: »8 år«.

26. I § 17 b, stk. 1, indsættes efter »§ 16, stk. 1, nr. 3,«: »og stk. 3,«.

27. I § 18, stk. 4, udgår sidst i nr. 3: »eller«, og der indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) erhvervelsen sker i forbindelse med etablering af våde enge, naturgenopretning eller lignende, eller«.

Nr. 4 bliver nr. 5.

28. I § 18, stk. 7, ændres: »væsentlig animalsk produktion« til: »animalsk produktion«.

29. I § 18 a, stk. 5, ændres »jf. § 21« til: »jf. §§ 20 og 21«.

30. § 20 affattes således:

»§ 20. Et aktieselskab eller et anpartsselskab kan erhverve og forblive ejer af en landbrugsejendom, der er beliggende i landzone, hvis

1) aktier eller anparter, der repræsenterer flertallet af stemmerne i selskabet og mindst udgør 10 pct. af selskabskapitalen, ejes af en deltager, der

a) indtil selskabets erhvervelse af ejendommen har haft lovlig adkomst på denne, eller

b) opfylder betingelserne for personlig erhvervelse af ejendommen, jf. §§ 16, 17, 17 a og 18, dog således at et eventuelt krav om egen drift overgår på selskabet, og

2) samtlige øvrige aktier eller anparter ejes af personer, der er den i nr. 1 nævnte persons ægtefælle, søskende eller beslægtede i ret op- eller nedstigende linie, eller af pensionskasser og livsforsikringsselskaber.

Stk. 2. For aktieselskabers vedkommende skal alle aktier noteres på navn.

Stk. 3. Selskabets vedtægter og aftaler mellem selskabets deltagere må ikke stride mod reglerne i loven.

Stk. 4. Hvis et selskab ikke længere opfylder betingelserne i stk. 1, skal selskabet inden 6 måneder afhænde ejendommen, medmindre der opnås dispensation efter stk. 7.

Stk. 5. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fastsætte nærmere regler for udøvelse af landbrug i selskabsform, herunder regler om

afhændelse af aktier eller anpartar, bopælspligt m.v., og om de beføjelser og opsigelsesvilkår m.v., der skal tilkomme den person, der opfylder betingelserne i stk. 1, litra a eller b. Disse regler skal ikke kunne tilsidesættes ved aftale mellem deltagerne i selskabet.

Stk. 6. Ministeren kan desuden fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering m.v. i forbindelse med aktie- og anpartsselskabers erhvervelse og besiddelse af landbrugsejendomme.

Stk. 7. Ministeren kan dispensere fra bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, såfremt særlige forhold taler for det.«.

31. I § 30 a indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»*Stk. 4.* Ministeren kan fastsætte nærmere regler om tilsyn med jordbrugskommissionerne, herunder om kommissionernes behandling af ansøgninger, varetagelse af tilsyn og kontrol, indberetning om afgørelser og statistiske oplysninger herom samt om, at afgørelser i sager af større betydning eller principiel karakter skal træffes af ministeren.«.

Stk. 4 bliver stk. 5.

32. Efter § 30 b indsættes:

»§ 30 c. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri eller den, ministeren bemyndiger dertil, kan indhente de oplysninger hos andre offentlige myndigheder, der er nødvendige for at kontrollere, at loven og regler, der er udstedt i medfør af loven, overholdes, bl.a. med henblik på registersamkøring og sammenstilling af oplysninger i kontroløjemed, herunder oplysninger om skatteforhold.

§ 30 d. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fritage de regionale jordkøbsnævne m.v., der udøver beføjelser efter § 30 a i jordkøbsloven, jf. lovekendtgørelse nr. 493 af 13. juni 1997, for i forbindelse med erhvervelse af fast ejendom efter reglerne i § 18 i fornævnte lov at overholde reglerne i landbrugsloven.«.

33. I § 33, stk. 1, nr. 1, ændres »§ 20, stk. 1 og 2« til: »§ 20, stk. 1-4«.

34. I § 33, stk. 1, nr. 2, indsættes efter »§ 18 a, stk. 6,«: »§ 20, stk. 7,«.

35. § 33, stk. 2, affattes således:

»*Stk. 2.* På samme måde straffes den, der

- 1) opretholder et forpagtningsforhold eller lejemål i strid med loven,
- 2) bevarer adkomst på en landbrugsejendom i strid med loven, eller
- 3) overtræder betingelserne i § 13, stk. 2.«.

36. § 33, stk. 3, ophæves.

Stk. 4 og 5 bliver til stk. 3 og 4.

37. § 33, stk. 5, der bliver stk. 4, affattes således:

»*Stk. 4.* Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. september 1999, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Bestemmelserne i landbrugslovens § 7, stk. 5, nr. 1 og 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 4 og 5, og § 20, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 30, træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 3. Loven har virkning for retshandler, der indgås efter den 1. september 1999, jf. dog stk. 2 og 4.

Stk. 4. Landbrugslovens § 13, som affattet ved denne lovs nr. 13-21, har virkning for ansøgninger, der indkommer til jordbrugskommissionerne eller Kort & Matrikelstyrelsen efter den 1. september 1999. Ansøgninger om tilladelse, der indkommer inden den 1. december 1999, behandles dog efter de hidtil gældende regler, såfremt det dokumenteres, at ansøgningen støtter sig på aftaler, der er indgået inden den 1. september 1999, eller jordbrugskommissionen finder, at særlige grunde taler for, at sagen behandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Tilladelser, der er meddelt efter den hidtidige lovgivning, bevarer deres gyldighed. Det samme gælder vilkår, der er fastsat i tilladelserne, medmindre ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri bestemmer andet.

Stk. 6. Samdrifts- og forpagtningsforhold, der er lovligt etableret inden den 1. september 1999, kan fortsættes af ejeren henholdsvis forpagteren eller disses pårørende efter landbrugslovens § 17 a, stk. 1. Ved forpagtning kan samdriften dog kun fortsættes inden for den aftalte forpagtningsperiode.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Udviklingen i landbruget har i de senere år givet anledning til en række overvejelser, der både har baggrund i landbrugets samfundsøkonomiske betydning set i lyset af forberedelserne til en ny landbrugspolitik i EU og i målsætningen om en bæredygtig jordbrugsproduktion, der tager hensyn til natur og miljø. Overvejelserne har også baggrund i den igangværende strukturudvikling i primærjordbruget.

Det er nødvendigt, at et dynamisk landbrugserhverv baseres på en strukturpolitik, som kan medvirke til at fremme fødevarer og fortsat produktudvikling af sunde fødevarer, dyrevelfærd samt harmoni mellem produktion, natur og miljø.

På baggrund af en forespørgselsdebat i Folketinget den 3. april 1997 om den igangværende strukturudvikling i landbruget nedsatte Fødevarerministeren »Udvalget vedrørende landbrugets strukturudvikling«, der bl.a. fik til opgave at analysere strukturudviklingen i de seneste 25 år samt årsagerne til denne udvikling.

Udvalget peger i betænkningen om »Landbrugets strukturudvikling« på flere forhold, der har påvirket strukturudviklingen i retning af stadig færre og større landbrugsbedrifter, herunder såvel de størrelsesøkonomiske fordele ved større driftsenheder som landbrugs- og miljøpolitiske initiativer og lovgivning mv. Indholdet af udvalgets betænkning omtales nærmere nedenfor i afsnit 3.

I forbindelse med vedtagelsen af finansloven for 1998 blev der indgået en politisk aftale om en yderligere reduktion af udledningen af kvælstof fra landbruget frem til 2003 (Vandmiljøplan II). Blandt elementerne i aftalen er en nedsættelse af gødningsforbruget, etablering af våde enge m.m.. Landbrugets situation i forhold til Vandmiljøplanen og andre planlægningsinitiativer omtales nærmere nedenfor i afsnit 4. Vandmiljøplanen har en nær sammenhæng med reglerne i landbrugsloven, der kan give incitament til gennemførelse af frivillige aftaler mellem landmænd og offent-

lige myndigheder med henblik på etablering af våde enge og lignende, jf. nærmere herom i afsnit 5 og 9.

Der har efterfølgende været overvejelser om, i hvilket omfang der er behov for at gennemføre ændringer i landbrugsloven, herunder ændringer, der sikrer, at bæredygtig landbrugsdrift fremmes, og at »gårdslagtinger« modvirkes, jf. bl.a. regeringsgrundlaget »Godt på vej - Danmark i det 21. århundrede«, marts 1998. Overvejelserne har været præget af den stedfundne debat om landbrugets strukturudvikling samt erhvervens økonomiske og samfundsmæssige betydning.

Den økonomiske udvikling har understreget nødvendigheden af et dynamisk og fleksibelt landbrugserhverv, der er konkurrencedygtigt på de internationale markeder, og som kan tilpasse produktionen efter forbrugernes krav om sunde fødevarer af høj kvalitet.

Derudover er det også vigtigt at hensyn til landbrugets muligheder for at tilpasse produktionen i overensstemmelse med kommende ændringer af EU's landbrugspolitik, Agenda 2000, WTO-aftaler mv., at den nationale miljø- og jordlovgivning giver fleksible rammer for landbrugets strukturudvikling.

2. Den gældende lov

Landbrugsloven er fra 1967, og den er ændret adskillige gange siden. I de senere årtier har loven fået en bredere målsætning.

Det vigtigste formål bag den gældende lov er at give mulighed for strukturudvikling og bevare en bred variation af bedriftstyper, såvel heltidsbrug som deltids- og fritidslandbrug, at bevare selvejet og familiebruget som den overvejende besiddelses- og driftsform og at sikre en forsvarlig udnyttelse af landbrugsjorderne.

Endvidere skal loven give mulighed for samtidig hensyntagen til natur og miljø og tilgodese befolkningsudviklingen i landdistrikterne.

Lovens regler om landbrugspligten er et værn mod fjerneje og mod, at landbrugsjorder tages i brug til ikke-jordbrugsmæssige formål.

Om Folketingets behandling af lov nr. 114 af 4. april 1967 om landbrugsejendomme og de senere æn-

dringer i 1971, 1973, 1978, 1983, 1985 og 1986 henvises til Folketingstidende 1985-86, A 3459-3460.

Herudover er der foretaget væsentlige lovændringer i 1989 og 1994.

Om behandlingen af lov nr. 381 af 7. juni 1989 henvises til Folketingstidende 1988-89, sp. 6750-6751, 7315-7358, 10543-10575, 10822 og 11350-11365, A 5065, B 1817, 2189, 2355 og C 1207.

Om behandlingen af lov nr. 436 af 1. juni 1994 henvises til Folketingstidende 1993-94, sp. 5099, 5712, 11636, 12320, A 5931, B 1577, 1939 og C 1407.

Loven er senest ændret ved lov nr. 472 af 1. juli 1998 om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, § 31, stk. 2, hvorefter regler om mark- og gødningsplaner fastsættes i medfør af denne lov. Om behandlingen af loven henvises til Folketingstidende 1997-98, sp. 879, 2144, 2561, A 1516, 1553, B 434, 714 og C 494.

3. Strukturudviklingen i landbruget

Landbrugets strukturudvikling i de sidste 25-30 år er grundigt beskrevet i »Strukturudviklingsudvalgets« betænkning nr. 1351 fra januar 1998. Udviklingen i landbrugets bedriftsstruktur tog fart fra omkring 1960, og siden er antallet af landbrugsbedrifter stort set faldet kontinuert fra ca. 200.000 i 1960 til 60.900 i 1997. Siden 1970 er antallet af bedrifter reduceret med over 55 pct. Antallet af bedrifter over 50 ha er steget, mens antallet af bedrifter med 5-50 ha er reduceret. Derimod er antallet af landbrugsejendomme under 5 ha steget i de senere år, hvilket afspejler en øget anvendelse til beboelse og fritidslandbrug.

Udover ændringen mod færre og større bedrifter er landbrugets strukturudvikling også karakteriseret af en stærkt stigende specialisering. Mens 75 pct. af bedrifterne i 1968 havde både kvæg og svin, gælder dette kun for 12 pct. af bedrifterne i 1997. Samtidig er antallet af specialiserede kvægbedrifter steget fra 5 til 32 pct. af alle bedrifter, mens antallet af specialiserede svinebedrifter er steget fra 11 til 18 pct. af alle bedrifter.

Udviklingen i antallet og størrelsen af landbrugsbedrifter i de seneste år afviger ikke markant fra den generelle strukturudvikling siden 1970'erne. Hvis der ses bredt på strukturudviklingen, kan denne således ikke hævdes at være forceret i de seneste år. Dette udelukker dog ikke, at der i visse lokale områder kan være sket en kraftigere strukturudvikling, forøgelse af husdyrtætheden, koncentration og intensivning af produktion m.m.

Mange faktorer har påvirket strukturudviklingen. Ifølge betænkning nr. 1351 om »Landbrugets struktur-

udvikling« har en afgørende faktor i udviklingen været de størrelsesøkonomiske forhold. For det første har større landbrug langt bedre end mindre været i stand til at udnytte de landbrugsteknologiske fremskridt, ikke mindst i form af større maskiner og anlæg, hvor en rationel udnyttelse er betinget af en vis mindstestørrelse. For det andet har større landbrug et relativt mindre forbrug af arbejdskraft, som er steget væsentligt mere i pris end andre produktionsfaktorer. Hertil kommer, at mange driftsledelsesfunktioner ikke stiger proportionalt med produktionen. En afgørende faktor i strukturudviklingen er således, at de større brug har lavere omkostninger pr. produceret enhed.

Landbrugsloven har lagt begrænsninger på strukturudviklingen gennem grænser for sammenlægning og erhvervelse af flere ejendomme samt for forpagtning og samdrift. Ifølge »Strukturudviklingsudvalget« har reglerne imidlertid været udformet således, at de kun har haft betydning for et begrænset antal landbrugere. Landbrugsloven er således ifølge udvalget i betydelig grad blevet tilpasset udviklingen i bedriftsstørrelserne, hvorved lovens begrænsende effekt på strukturudviklingen har været ret besked. Reglerne om maksimum for dyrehold på den enkelte landbrugsejendom, der blev indført ved den seneste lovændring i 1994, har dog virket dæmpende på strukturudviklingen, mens arealkravet på den anden side har øget strukturudviklingen.

Derudover har også landbrugsstøtte, natur- og miljøpolitik, skattemæssige forhold m.m. i større eller mindre grad påvirket strukturudviklingen.

Betænkningen om »Landbrugets strukturudvikling« indeholder ikke anbefalinger til ændringer i landbrugsloven, da dette ikke indgik i udvalgets kommissorium. Derimod indeholder betænkningen en fremskrivning af den nuværende strukturudvikling under hensyntagen til uændrede markeds- og produktionsvilkår. Med en uændret strukturpolitik forventes udviklingen mod færre og større brug at fortsætte. Fra 1995 til 2008 forventes antallet af landbrugsbedrifter således at falde fra knap 65.000 til godt 41.000, fordelt på ca. 17.500 heltidsbrug og ca. 23.500 deltidsbrug.

Der er beskrevet 3 alternative scenarier for den fremtidige strukturudvikling i landbruget – bl.a. en begrænsning af antal dyreenheder (DE) pr. bedrift – og de samfundsøkonomiske konsekvenser heraf. Analysen viser, at restriktive indgrebs betydning for produktion og konkurrenceevne varierer, men i visse situationer kan konsekvenserne være ganske betydelige.

Et loft på antallet af DE på den enkelte landbrugsbedrift vil ifølge betænkningen medføre tab af størrelsesøkonomiske fordele, men da disse fordele fortsat

vil kunne udnyttes op til loftet, vil den samfundsøkonomiske påvirkning være begrænset for den anskuede tidshorizont til år 2008. Udvalget understreger dog, at der for de enkelte producenter, der støder mod loftet, kan være tale om væsentlig forringelse af deres muligheder for en dynamisk produktionsudvikling.

Om Folketingets forespørgselsdebat den 3. april 1997 (nr. F 46) om strukturudviklingen hen imod store industrialiserede husdyrbrug henvises til Folketingstidende 1996-97, sp. 5256-5285.

4. Vandmiljøplan II og andre planlægningsinitiativer

På baggrund af en del kritik af omfanget og udformningen af den offentlige planlægning og regulering af det åbne land nedsatte fødevarerministeren en arbejdsgruppe, der nærmere skulle analysere den fysiske planlægnings og arealreguleringens betydning for landbruget. Ifølge arbejdsgruppens rapport om »Landbruget i planlægningen« fra september 1996 indeholder de områdeudpegninger, kortlægninger og registreringer, der foretages som led i amternes regionplanlægning med henblik på beskyttelse af landskab, natur og miljø, ikke umiddelbart begrænsninger for den enkelte landmand, idet den nuværende anvendelse af landbrugsjord og -bygninger oftest kan fortsætte som hidtil. For så vidt angår den generelle arealregulering, der bl.a. sker gennem landbrugsloven og natur- og miljøbeskyttelseslovene, er det ligeledes karakteristisk, at den nuværende anvendelse af landbrugsjord og -bygninger kan fortsætte som hidtil. Reguleringen kan dog betyde en begrænsning for fremtidige udviklingsmuligheder for landbruget, f.eks. driftsomlægninger i forbindelse med udvidelse af husdyrproduktion, og dermed medføre usikkerhed hos den enkelte landmand.

Om Folketingets debat om redegørelse nr. R 8 om udviklingen i forvaltningsmyndigheders adgang til privat ejendom uden retskendelse og om udviklingen i anvendelse af erstatningsfri regulering inden for plan-, miljø- og naturbeskyttelsesområdet henvises til Folketingstidende 1996-97, sp. 4216-4253.

I februar 1998 har Folketinget desuden vedtaget en Vandmiljøplan II, der yderligere forstærker miljø- og naturindsatsen i det åbne land. Af planen fremgår det bl.a., at der med henblik på at nedbringe kvælstofudvaskningen i de kommende år frem til år 2003 skal etableres i alt 16.000 ha våde enge. Grundlaget for at etablere våde enge skal tilvejebringes af amterne som regionplantillæg, hvori der – ud fra en samlet afvejning af areal- og miljøinteresserne og de rekreative hensyn i det åbne land – på landsplan udpeges ca. 60-80.000 ha lavbundsområder, der er potentielt egnede som vådområder. Derudover indebærer aftalen om

Vandmiljøplan II bl.a. øget skovrejsning og økologisk landbrug, sænkning af gødningsniveauet, skærpede krav til udnyttelsen af kvælstof i husdyrgødning, krav om efterafgrøder m.m.

Som følge af anbefalinger fra »Drikkevandsudvalget« gennemførte Folketinget i 1998 ændringer i vandforsyningsloven, miljøbeskyttelsesloven og planloven med henblik på at sikre områder med særlige drikkevandsinteresser, jf. lov nr. 479 af 1. juli 1998. Inden for områder, der i amternes regionplaner udpeges som områder, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig (indsatsområder), skal der udarbejdes indsatsplaner, og der kan indgås aftaler om dyrkningspraksis eller andre restriktioner i arealanvendelsen, ligesom amter og kommuner kan indgå aftale om køb af hele eller dele af ejendomme.

Om Folketingets debat om Vandmiljøplan II og beskyttelsen af drikkevand henvises til Folketingstidende 1997-98, sp. 878, 879, 2144, 2561, A 1452, 1511, 1516, 1553, B 316, 434, 609, 714 og C 487, 494.

Initiativerne som følge af Vandmiljøplan II, Drikkevandsudvalgets betænkning og skærperne af harmonikravene som følge af EU's nitratdirektiv betyder, at arealkonkurrencen i det åbne land yderligere forstærkes, og at der gennem den fysiske planlægning og arealreguleringer udmøntes en række målsætninger for arealanvendelsen, der påvirker landbrugets udviklingsmuligheder. (Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget, EFT nr. L 375 af 31.12.1991, s. 1.)

Til realisering af målsætningerne er vedtaget en række generelle stramninger af regelgrundlaget, ligesom der findes en lang række tilskudsordninger mv. Dertil kommer, at der f.eks. ved hjælp af regionale jordkøbsnævns jordopkøb i potentielle områder for landbrug/miljøprojekter og lignende kan gennemføres jordfordelinger, der kan tilbyde lodsejere erstatningsjord og dermed medvirke til at afbøde virkningerne for de berørte landbrugsejendomme.

Desuden skal en opdateret landbrugsplanlægning sikre, at jordbrugets interesser synliggøres og varetages aktivt som led i den afvejning mellem forskellige sektorhensyn – herunder særligt i forhold til de øgede miljø- og naturinteresser – som foretages gennem den sammenfattende fysiske planlægning for det åbne land.

5. Hovedtræk i lovforslaget

Landbrugsloven har en meget bred målsætning, der tilgodeser såvel strukturudviklingen i jordbrugs-

hvervene og jordbrugets ejerformer som en række samfundsmæssige forhold, herunder natur og miljø, udviklingen i landdistrikterne mv.

Lovens titel »Lov om landbrugsejendomme« foreslås – som nævnt under bemærkningerne til forslaget nr. 1 – ændret til »Landbrugsloven«, idet den nuværende titel ikke længere er dækkende. Loven omtales i almindelig sprogbrug normalt som »landbrugsloven« – undertiden også som »landbrugets grundlov«.

Ændringen af lovens titel skal præcisere, at lovens regler ikke udelukkende finder anvendelse på landbrugsejendomme, men også på landbrugsbedrifter, der kan omfatte ejendomme, der ikke er noterede som landbrugsejendomme efter reglerne i lovens § 2. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslaget nr. 1-5

Lovforslaget indeholder flere hovedpunkter:

1) Strukturpolitiske regler

Lovens regler om sammenlægning mv., der regulerer strukturen på ejendomsniveau, og reglerne om samdrift og forpagtning, der angår bedrifter, hvori der indgår flere ejendomme, ændres, bl.a. for at bevare flest mulige bæredygtige landbrugsejendomme.

Et vigtigt element heri er »byggeklodsprincippet«, hvor en landmand f.eks. kan etablere sig på en landbrugsejendom og derefter udvide bedriften ved køb af en eller flere selvstændige ejendomme, der evt. hver for sig kan udbygges med husdyrproduktion op til en vis størrelse. Ved gradvis nedtrapning kan de enkelte landbrugsejendomme igen afhændes hver for sig. Forpagtning af landbrugsjorder til samdrift, hvor ejeren typisk bliver boende i ejendommens bygninger, kan ligeledes indgå i byggeklodsprincippet. Det giver mulighed for at lette generationsskiftet og for at bevare landbrugsejendomme som selvstændige enheder, uden at dynamikken og mulighederne for at foretage strukturtilpasninger mistes.

En stramning af arealgrænsen ved sammenlægning fra 150 ha til 100 ha bidrager således til at bevare ejendomme af en passende størrelse, der kan drives selvstændigt, eller som kan indgå i en bedrift bestående af flere ejendomme (byggeklodsprincippet).

Lovforslaget indeholder tillige regler, der tager sigte på, at der gives mulighed for at få erstatningsjord som kompensation for arealer, der i forbindelse med etablering af våde enge eller lignende ikke længere må tilføres gødning. Sådanne arealer sidestilles med fradragarealer, der ikke skal medregnes ved lovens arealgrænser, jf. bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 13 og 21.

Reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord foreslås udvidet for at tilgodese, at ejere af landbrug under 70 ha i højere grad kan få mulighed for køb af suppleringsjord.

Lovforslaget indeholder således en udvidelse af kredsen af jordbrugere, der kan gøre krav på fortrinsstilling, idet afstandsgrænsen i § 13, stk. 3, udvides fra 1 km til 2 km. Samtidig lempes reglerne, således at en nabo, der ønsker fortrinsstilling, ikke længere skal fremkomme med et pristilbud i forbindelse med naboerklæring, hvor der fremsættes ønske om suppleringsjord. Som noget nyt stilles der krav om, at en nabo, der ønsker fortrinsstilling, skal kunne dokumentere et vist praktisk kendskab til landbrug. Der kan henvises til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 13, 16 og 18.

For at styrke mulighederne for at foretage fleksible og midlertidige driftstilpasninger i overensstemmelse med byggeklodsprincippet forenkles og lempes reglerne for samdrift og forpagtning, idet der foreslås indført en arealgrænse for samdrift på 300 ha. Der vil dog fortsat være mulighed for at samdrive mere end 300 ha, hvis der kun indgår arealer fra op til 5 landbrugsejendomme.

Herudover er det hensigten, at der gennemføres en stramning af de nugældende regler for etablering af større husdyrproduktioner (over 250 DE) på den enkelte ejendom, idet der stilles krav om, at den pågældende landmand skal eje al jorden for den del af produktionen, der overstiger 250 DE.

Endvidere er det hensigten at fastsætte en grænse på 750 DE pr. bedrift, der dog kan overskrides, hvis den pågældende landmand ejer al den nødvendige jord til gødningsudbringning fra hele husdyrholdet. Grænsen på 750 DE pr. bedrift svarer til, at en landmand f.eks. kan eje 3 ejendomme, hvor der kan etableres en husdyrproduktion på 250 DE på hver ejendom. Der er her tale om en væsentlig stramning, idet der efter de gældende regler som udgangspunkt er en grænse på 500 DE på en landbrugsejendom, dvs. op til 1.500 DE fordelt på 3 ejendomme.

En landmand vil således kunne etablere en husdyrproduktion på indtil 750 DE på 3 landbrugsejendomme, når kravet om egen jord (arealkravet) opfyldes for den enkelte ejendom. Landmanden vil efter byggeklodsprincippet kunne udbygge husdyrproduktionen i flere produktionsenheder på f.eks. hver 250 DE, der som hovedregel kan afhændes/erhverves som selvstændige enheder, uden at der i denne forbindelse bliver tale om, at der skal ejes mere jord inden for bedriften.

Godser og andre større bedrifter (over ca. 450 ha) vil kunne etablere en husdyrproduktion på mere end 750 DE, i det omfang godset inden for bedriften ejer al den nødvendige jord til udbringning af husdyrgødningen.

2) Styrkelse af miljøhensyn

Reglerne i landbrugsloven har en nær sammenhæng med miljølovgivningen, idet hensynet til natur og miljø spiller en stadig større rolle i landbrugspolitikken. Skærpelsen af miljølovgivningens regler om adgang til udbringningsareal i forhold til besætningsstørrelse (harmonireglerne) som følge af EU's nitratdirektiv mv. har således direkte betydning for landbrugslovens regler og administration, idet de til enhver tid gældende harmoniregler er grundlag for fastsættelsen af harmonibehov og arealkrav i henhold til landbrugsloven.

De i lovforslaget omtalte stramninger i reglerne om husdyrhold på landbrugsejendomme vil i samspil med miljølovgivningen modvirke tendensen til en koncentration af husdyrholdet i meget store enheder og bidrage til en bæredygtig udvikling af harmoniske brug.

Lovforslaget indeholder – som ovenfor nævnt – tilføjede regler, der kan give incitament til gennemførelse af frivillige aftaler mellem landmænd og offentlige myndigheder med henblik på etablering af våde enge, herunder bl.a. regler om fradragsarealer mv. Det samme gælder ved andre, lignende landbrug/miljø-projekter, hvor der f.eks. fastsættes dyrkningsrestriktioner, herunder forbud mod udbringning af husdyrgødning, inden for områder hvor drikkevandsressourcer ønskes beskyttet mod nitratforurening.

Herudover giver reglerne i jordkøbsloven mulighed for, at Strukturdirektoratet og de regionale jordkøbsnævne kan gå aktivt ind i sådanne landbrug/miljø-projekter og fremme indgåelse af frivillige aftaler om udtagning af landbrugsjord til etablering af våde enge og lignende ved køb af landbrugsjord. Disse jorder kan således tilbydes de berørte jordbrugere i området som erstattingsjord for den jord, der ikke længere kan indgå i omdriften.

De erhvervede erstattingsjorder kan f.eks. videreføres ved jordfordeling efter reglerne i jordfordelingsloven, hvor der kan ske en forbedring af de berørte ejendommers struktur og jordarrangering.

3) Ejerformer m.m.

Det er et hovedmål med landbrugsloven at bevare selvejet og familiebruget som den dominerende besiddelsesform i dansk landbrug samt at styrke befolkningsudviklingen i landdistrikterne. Med lovforslaget styrkes målsætningerne om selveje og familiebrug bl.a. gennem forslag om stramning af selskabsregler-

ne og udvidelse af reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord for mindre landbrug.

Desuden indeholder lovforslaget – såvel gennem byggekloedsprincippet som ved opretholdelse af bopælskravet i forbindelse med erhvervelse af landbrugsejendomme og ved ikke at have uddannelseskrav for erhvervelse af landbrugsejendomme under 30 ha – elementer, der tilgodeser befolkningsudviklingen på landet. Muligheden for at frastykke overflødige landbrugsbygninger med et mindre jordtilliggende og for at genoprette nedlagte landbrugsejendomme opretholdes uændret. Adgangen til at erhverve mindre landbrugsejendomme til beboelse mv. er således et vigtigt element for livet på landet, idet der er en betydelig interesse for sådanne ejerboliger i det åbne land.

For bl.a. at reducere muligheden for omgåelse af landbrugslovens erhvervsregler, f.eks. reglerne om bopælskrav eller fortrinsstilling, foreslås adgangen til selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme begrænset, således at selskaber med fremmede investorer, bortset fra pensionskasser og livsforsikrings-selskaber, fremover kun kan erhverve landbrugsejendomme ved dispensation. Desuden skærpes og præciseres reglerne om landmandens rolle i selskaber, der erhverver landbrugsejendomme. Der henvises til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 30.

Lovforslaget opretholder derimod adgangen til, at enkeltmandsejede og familieejede selskaber kan erhverve en landbrugsejendom uden tilladelse, når de generelle erhvervsbetingelser i forslagens § 20, stk. 1, er opfyldt.

For driftsfællesskaber – som driver ejendomme, der er i personlig eje, eller som ejere af landbrugsejendomme – kan der fastsættes regler, der giver yderligere muligheder for etablering af landbrugsfællesskaber, og som samtidig sikrer sammenhæng med samdriftsreglerne.

Der har således været en øget interesse for forskellige samarbejdsformer mellem jordbrugere, hvor der både kan opnås fordele af social og menneskelig karakter, herunder fællesskab i det daglige arbejde og driftsledelse, og driftsmæssige fordele, herunder såvel driftsøkonomiske som miljømæssige fordele ved en større tilpasningsevne og harmoni mellem de forskellige produktionsgrene inden for fællesskabet. Loven skal derfor give mulighed for udvikling af sådanne fællesskaber.

4) Skærpelse af regler og kontrol

Lovforslaget indeholder en opstramning af regler, hvor der har vist sig en tendens til at anvende reglerne

i loven på en måde, der ikke har været tilsigtet med loven. Det gælder navnlig reglerne om selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme, hvor der som nævnt ovenfor foreslås visse stramninger af reglerne. Desuden foreslås reglerne for arv og familiehandel strammet, således at landbrugsejendomme kun kan overdrages efter de lempeligere regler for familiehandel, hvis overdrageren har ejet ejendommen i mindst 8 år (mod nu 3 år).

Lovforslaget indeholder endvidere en hjemmel i lovens § 9, stk. 6, til at fødevarerministeren kan fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering mv. af samdrift og forpagtning, jf. bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 10.

Ved lovforslaget tilsigtes tillige en opstramning af kontrol og tilsyn med overholdelse af reglerne i landbrugsloven, herunder reglerne om samdrift og forpagtning. Dette skal bl.a. ske ved, at der gennem udvikling af Det Generelle Landbrugsregister/Det centrale Husdyrbrugsregister (GLR/CHR) tilvejebringes en række situationsbestemte hjælpeværktøjer og relevante sammenstillinger af oplysninger. Det forventes i den forbindelse, at samtlige sekretariater for jordbrugskommissionerne får edb-opkobling til GLR/CHR med henblik på at kunne få direkte adgang til oplysningerne i registrene.

I forbindelse hermed må der forventes udarbejdet programmer mv., der er målrettet til disse kontrolopgaver vedrørende landbrugsloven. Det vil særligt være gavnligt for så vidt angår driftsoplysninger om jordtilliggende og husdyrhold, der f.eks. kan anvendes i forbindelse med kontrol og tilsyn med reglerne om samdrift og forpagtning samt reglerne om maksimum af husdyrhold og arealkrav for landbrugsejendomme.

5) Styrkelse af landbrugsplanlægningen - varetagelse af jordbrugsinteresser i planlægningen

Landbrugsloven indeholder i § 3 a bestemmelser om amternes landbrugsplanlægning, der navnlig tager sigte på at bevare særlig værdifulde landbrugsområder, som på grund af områdernes karakter, ejendommenes struktur eller jordernes bonitet m.m. har særlig betydning med henblik på en sikring af jordbrugets erhvervsmuligheder. Efter lovens § 3 a, stk. 4, kan fødevarerministeren bl.a. fastsætte regler for udarbejdelsen og indholdet af landbrugsplanlægningen.

På baggrund af landbrugets strukturudvikling og den øgede arealkonkurrence i det åbne land som følge af bl.a. de i afsnit 4 nævnte handlingsplaner og planlægnings tiltag til sikring af natur- og miljøinteresser, er der behov for, at landbrugsplanlægningen ajourfø-

res og opprioriteres, således at de jordbrugsmæssige interesser i højere grad kan varetages gennem den fysiske planlægning. Ved bl.a. at anvende oplysninger fra GLR/CHR kan landbrugets arealinteresser, produktion og investeringer kortlægges, således at der kan ske en afbalanceret afvejning af erhvervets interesser i forhold til natur- og miljøinteresser i det åbne land.

6) Styrkelse af lovens administration

I de seneste år har der vist sig behov for en styrkelse af landbrugslovens administration, således at der sikres en ensartet administration i overensstemmelse med de intentioner, der ligger bag reglerne i landbrugsloven, idet der dog i et vist omfang skal kunne tages hensyn til regionale forskelle.

Der har ligeledes vist sig et øget behov for en koordinering af administrationen af landbrugsloven og varetagelsen af de jordbrugsmæssige interesser i det åbne land med såvel natur- og miljølovgivningen som andre initiativer, jf. afsnit 4 om Vandmiljøplan II og andre planlægningsinitiativer. Der er her tale om højt prioriterede arbejdsopgaver, hvor der til stadighed er løbende opgaver med udredninger og analyser, der skal sikre en sammenhæng i lovgivningen for det åbne land.

Der har også vist sig behov for en øget indsats for at varetage de jordbrugsmæssige interesser i planlægningen, så der kan ske en afbalanceret afvejning i forhold til natur- og miljøinteresser i det åbne land, jf. ovenfor i afsnit 4 og 5.

Debatten om strukturudviklingen i landbruget har ligeledes vist, at der er behov for en styrkelse af kontrollen med overholdelse af reglerne i landbrugsloven, herunder reglerne om samdrift og forpagtning.

På baggrund heraf er det hensigten at henlægge flere af disse opgaver til Strukturdirektoratet, jf. lovens § 30 a, stk. 1. Det gælder navnlig opgaver, der tager sigte på, at oplysninger fra GLR/CHR-registre om hektarstøtteordningen i EU-direktoratet og om mark- og gødningsplaner i Plantedirektoratet kan udnyttes i en administrativ sammenhæng og i relation til varetagelsen af de jordbrugsmæssige interesser i planlægningen, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 32.

Det er hensigten, at disse dataoplysninger stilles til rådighed for jordbrugskommissionerne og amtskommunerne. Der kan herved bl.a. tilvejebringes et bedre grundlag for jordbrugskommissionernes kontrol og tilsyn med overholdelsen af reglerne i landbrugsloven.

Kontrollen med § 20-selskaberne forudsættes – som hidtil – henlagt til Strukturdirektoratet, der også

vil få pålagt administrationen af de nye opgaver vedrørende dispensation til, at selskaber med fremmede investorer kan opnå tilladelse til at erhverve landbrugsejendomme. Der kan henvises til bemærkningerne til forslaget nr. 30.

Det er også hensigten, at det ved delegation af opgaver til jordbrugskommissionerne, jf. lovens § 30 a, stk. 1, sikres, at Strukturdirektoratet kan have et vist overtilsyn med jordbrugskommissionerne, uanset at der ikke foreligger et egentligt over-/underordningsforhold. Der kan eventuelt være tale om at indkalde sager af en ganske særlig karakter til afgørelse i Strukturdirektoratet. Der kan henvises til bemærkningerne til forslagens nr. 31.

Delegation af opgaver til jordbrugskommissionerne sker ligeledes – som hidtil – på vilkår af, at kommissionerne skal udøve deres virksomhed efter nærmere retningslinier, der fastsættes ved bindende forskrifter i bekendtgørelser samt i landbrugslovscirkulæret, der uddyber de enkelte bestemmelser i loven nærmere.

For så vidt angår jordbrugskommissionernes opgaver efter landbrugsloven har der i de seneste år vist sig behov for en øget indsats, navnlig med hensyn til deres tilsyn og kontrol med, at reglerne i landbrugsloven overholdes. Ved den ovennævnte styrkelse af Strukturdirektoratet vil der kunne stilles nye hjælpemidler til rådighed for jordbrugskommissionernes kontrol- og tilsynsopgaver.

6. Økonomiske konsekvenser

Lovforslaget forventes ikke at få økonomiske konsekvenser for staten, ud over hvad der er nævnt under administrative og erhvervsmæssige konsekvenser, jf. nedenfor pkt. 7.

7. Administrative konsekvenser

Efter lovforslagets § 1, nr. 10 (ny § 9, stk. 6), indføres en hjemmel til, at fødevarerministeren kan tilvejebringe nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering mv. af samdrift og forpagtning. En anmeldeligt til jordbrugskommissionerne om samdrift og forpagtning forudsættes dog opfyldt, når der er indgivet hektarstøtteansøgning eller anmeldt grovfoderarealer til EU-direktoratet, og der dermed er sket registrering i GLR/CHR. Da praktisk talt alle landbrugsbedrifter søger om hektarstøtte eller anmelder grovfoderarealer, vil det i realiteten være ganske få forpagtere, der skal foretage direkte anmeldelse til jordbrugskommissionerne. Forslaget om at forenkle og lempe samdriftsreglerne vil dog lette jordbrugskommissionernes kontrol med reglerens overholdelse.

Administrationen af fortrinsreglerne er vanskelig og en udvidelse af den kreds, der kan gøre fortrinsstilling til suppleringsjord gældende, vil betyde behov for øgede administrative ressourcer. Til gengæld vil både ansøgeren og myndighederne formentlig blive lettet ved forslaget om, at ansøgeren i sin ansøgning om fortrinsstilling ikke længere skal angive et konkret pristilbud.

Forslaget om indførelse af et lempeligt uddannelseskrav ved ansøgning om fortrinsstilling til supplerende af landbrugsejendomme under 30 ha vil kunne medføre et mindre merarbejde, men et lempeligt uddannelseskrav vil også betyde færre ansøgere.

Forslaget om stramning af reglerne for selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme, jf. lovforslagets § 1, nr. 30, indebærer bl.a., at der i forbindelse med ansøgninger om erhvervelse af landbrugsejendomme fra selskaber med fremmede investorer skal behandles ansøgninger om dispensation, hvilket er mere ressourcekrævende end den nuværende sagsbehandling af disse selskabers erhvervelser. Som tidligere nævnt forudsættes denne kontrol henlagt til Strukturdirektoratet.

Dertil kommer nye arbejdsopgaver i forbindelse med en generel styrkelse af lovens administration, øget kontrol med lovens overholdelse m.m.

Lovforslaget vil medføre behov for øgede administrative ressourcer i Strukturdirektoratet på 4 årsværk i 1999, svarende til lønudgifter på 1,6 mill. kr., og på 7 årsværk i hvert af de efterfølgende år, svarende til 2,8 mill. kr. årligt.

De øvrige driftsudgifter i forbindelse med den øgede administration skønnes årligt at ville udgøre 1,0 mill. kr., herunder til dækning af udgifter til udvikling af nyt edb-programmel samt løbende drift, opdatering og vedligeholdelse heraf. Endvidere er indregnet udgifter til de øgede rejseaktiviteter, der vil være forbundet med den skærpede indsats på kontrolområdet.

Udgifterne vil blive afholdt over finanslovskonto § 24.21.01. Strukturdirektoratet, underkonto 10. Almindelig virksomhed. Udgifterne i 1999 vil blive optaget på forslag til lov om tillægsbevilling for 1999, mens udgifterne i de efterfølgende år vil blive indarbejdet i de årlige bevillingslove.

Finansieringen af de øgede udgifter vil finde sted inden for Fødevarerministeriets samlede rammer.

Lovforslaget forventes ikke at indeholde øgede administrative udgifter i amterne til jordbrugskommissionernes virksomhed, herunder til sekretariatsbetjening af kommissionerne.

Tabel 1. Statens øgede udgifter til administration

Mill. kr. (1999 FL-niveau)	1999	2000	2001	2002
Personaleudgifter	1,6	2,8	2,8	2,8
Øvrige driftsudgifter	1,0	1,0	1,0	1,0
I alt	2,6	3,8	3,8	3,8

8. Erhvervsmæssige konsekvenser

Eftersom landbrugsloven indeholder rammerne for adgang til landbrugserhvervets grundlæggende produktionsressource – nemlig jord – kaldes loven ofte »landbrugets grundlov«. Dermed er det også antydnet, at alle ændringer af reglerne i landbrugsloven i princippet har erhvervsmæssige konsekvenser.

Som nævnt sigter lovforslaget på at fremme en bredere strukturpolitisk målsætning, hvor der fortsat gives mulighed for en fleksibel og dynamisk strukturtilpasning i retning af økonomisk og miljømæssigt bæredygtige driftsenheder, men hvor der også skal bevares en variation i størrelsen af landbrugsejendomme, der kan danne grundlag for selvstændig drift. Dermed søges konkret gennem lovforslaget at sikre en bred variation af ejendomme (bl.a. gennem stramning af sammenlægningsgrænsen), at styrke mindre landbrugs udviklingsmuligheder (bl.a. gennem lovforslagets udvidelse af fortrinsreglerne), at hindre koncentration af store husdyrbrug (gennem begrænsninger på antal DE og stramning af arealkrav), men samtidig at give mulighed for fortsat nødvendige strukturtilpasninger (bl.a. gennem lempede samdriftsregler).

Tabel 2. Fordeling af DE på bedrifter

	Antal bedrifter	Antal DE i alt	DE i pct. af alle DE
0 - 30 DE	23.871	216.028	9
31 - 119 DE	15.971	1.097.301	46
120 - 249 DE	4.316	701.407	29
250 - 499 DE	825	272.140	11
500 - 649 DE	92	51.731	2
650 - 750 DE	28	19.522	1
over 750 DE	33	37.708	2
I alt	45.136	2.395.837	100

Kilde: Danmark Statistik, MILJØ 1998:13, plus særligt udtræk fra Danmarks Statistik

Forslaget om at indføre en begrænsning på 750 DE pr. bedrift og skærpelse af arealkravet for landbrugsejendomme med mere end 250 DE vil – som beskrevet i betænkningen om »Landbrugets strukturudvikling« – betyde begrænsede muligheder for en dynamisk produktionsudvikling for de producenter, der støder mod »loftet«. Begrænsningen på 750 DE kan dog overskrides, hvis der inden for bedriften ejes hele det nødvendige harmoniareal. Tilvejebringelse af overgangsregler i lighed med de regler, der fulgte reglerne om husdyrhold og arealkrav for landbrugsejendomme, da disse blev vedtaget ved lovændringen i 1994, vil afbøde virkningen for eksisterende husdyrbedrifter/-ejendomme. Det er dog et mål, at produktionen på lidt længere sigt tilpasses forslaget's regler.

Ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik var der i 1997 i alt 33 bedrifter med over 750 DE og 28 bedrifter i intervallet 650 DE til 750 DE. Ifølge oplysninger fra GLR/CHR var der i 1998 godt 1.000 ejendomme med over 250 DE.

Til nærmere belysning af fordelingen af antallet af DE på bedrifter og ejendomme henvises til tabel 2 og 3 nedenfor.

Tabel 3. Fordeling af DE på ejendomme

	Antal ejendomme
0 - 50 DE	37.532
50 - 100 DE	10.003
100 - 150 DE	4.620
150 - 200 DE	1.753
200 - 250 DE	796
over 250 DE	1015
I alt	55.719

Kilde: Udtræk fra GLR/CHR for 1998

Den foreslåede arealgrænse på 100 ha ved sammenlægning vil begrænse mulighederne for at opbygge store ejendomme. Antallet af landbrugsejendomme over 100 ha var pr. 1. januar 1998 i alt 2.510, og der var i 1997 en årlig tilvækst på i alt 117 ejendomme i

intervallet over 100 ha. Dertil kommer suppleringer af ejendomme, der i forvejen var over 100 ha.

Fordelingen af landbrugsejendomme og bedrifter inden for forskellige arealgrupper fremgår i øvrigt nærmere af tabel 4 nedenfor.

Tabel 4. Ejendomme og bedrifter fordelt på arealgrupper

	Antal ejendomme 1. jan. 1998	Antal bedrifter 1997
0 - 5 ha	29.061	2.243 *)
5 - 10 ha	27.282	10.307
10 - 20 ha	31.315	13.475
20 - 30 ha	18.904	8.600
30 - 50 ha	19.842	10.975
50 - 100 ha	12.347	11.977
over 100 ha	2.510	5.575
I alt	141.261	63.152

Kilde: Kort- og Matrikelstyrelsen og Danmarks Statistik

*) Tællingen omfatter bedrifter med mindst 5 ha dyrket areal eller med en landbrugsproduktion, der svarer hertil.

Forslagene om begrænsninger for husdyrhold og en sammenlægningsgrænse på 100 ha skal ses i sammenhæng med byggeklovsmodellen, der i et vist omfang giver mulighed for at udnytte stordriftsfordele, og som samtidig bevarer en fleksibilitet i forhold til kommende behov for ændringer i produktionsstrukturen.

Lovforslaget indeholder en udvidelse af reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord, idet flere lettere vil kunne søge om fortrinsstilling. Dette bidrager bl.a. til at sikre, at mindre landbrugsejendomme kan suppleres.

Forslaget om, at en nabo, der fremsætter ønske om fortrinsstilling til suppleringsjord, som minimum skal opfylde et lempeligt uddannelseskraft, jf. bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 18, er en styrkelse af målsætningen om at tilgodese de erhvervsmæssige interesser. Forslaget har ikke konsekvenser for ikke-landbrugerens mulighed for at bosætte sig i det åbne land, idet der fortsat ikke er uddannel-

ses- og driftskrav for erhvervelse af landbrugsejendomme under 30 ha.

Forbudet mod, at selskaber med »fremmed kapital« kan erhverve landbrugsejendomme, og stramningen af selskabsreglerne i øvrigt, jf. bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 30, forventes ikke at få nævneværdig betydning for erhvervets muligheder for at få tilført kapital. Dels bibeholdes muligheden for, at de mest benyttede selskabsformer (enkeltmandsejede og familieejede selskaber) kan erhverve landbrugsejendomme uden tilladelse, dels har selskaber med fremmed kapital fortsat mulighed for i et vist omfang at erhverve landbrugsejendomme med dispensation.

9. Miljømæssige konsekvenser

Landbrugets forhold til det omgivende miljø indgår i stadig højere grad i såvel landbrugs- som miljølovgivningen. Det er et væsentligt formål med forslaget, at lovændringerne vil bidrage til et forbedret miljø i det åbne land, jf. også afsnit 5.

Flere af lovens strukturpolitiske regler indeholder miljømæssige aspekter. F.eks. vil lovforslagets stramninger af arealgrænsen ved sammenlægning, indførelsen af begrænsning af besætningsstørrelser på driftsniveau samt skærpelsen af arealkravet på ejendomsniveau modvirke koncentration af store husdyrbrug og medvirke til en bæredygtig udvikling af mere harmoniske brug.

De foreslåede stramninger af reglerne om husdyrhold og arealkrav for landbrugsejendomme over 250 DE vil i samspil med miljøreglerne modvirke opbygningen af store husdyrbrug. Reglerne om arealkrav har både et strukturpolitisk og et miljømæssigt sigte, der skal medvirke til at sikre et hensigtsmæssigt forhold mellem husdyrproduktion og jordtilliggende til gødningsudbringning på den enkelte ejendom. Grænsen på 250 DE pr. ejendom har sammenhæng med miljølovgivningen, hvor der efter gældende regler skal gennemføres en vurdering af virkninger på miljøet (VVM-procedure) ved svine- og fjerkræfarme med over 250 DE.

Endvidere sigter ændringen af definitionen af »fradragarealer« i lovens § 13, stk. 6, på at smidiggøre mulighederne for at etablere aftaler om etablering af våde enge, drikkevandsbeskyttelse, andre land-

brug/miljøaftaler m.m. samt mulighederne for evt. at erhverve erstatningsjord, jf. bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 21.

Ved forslagets arealgrænse for sammenlægning på 100 ha sker en styrkelse af de strukturpolitiske mål, idet adgangen til at overskride arealgrænsen på grund af harmonibehov foreslås fjernet. Ændringerne er foreslået bl.a. for at begrænse muligheden for, at man kan bygge sig til jord.

På den anden side opretholder lovforslaget muligheden for supplerende af husdyrbrug, der har behov for jord for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende, uden at naboer, der ikke har harmonibehov, kan gøre krav på fortrinsstilling til suppleringsjord, jf. bemærkningerne til de enkelte bestemmelser under nr. 13. Disse regler tilgodeser således fortsat muligheden for ved køb af suppleringsjord at kunne opfylde kravene i miljølovgivningen.

Alt i alt indeholder forslaget ændringer, der vil bidrage til et forbedret miljø i det åbne land – bl.a. ved at understøtte initiativerne som følge af Vandmiljøplan II.

10. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.

11. Skematisk oversigt over konsekvenser

	Positive konsekvenser/-mindreudgifter	Negative konsekvenser/-merudgifter
Økonomiske konsekvenser		Se under administrative konsekvenser
Administrative konsekvenser	Forenklinger vedrørende reglerne om samdrift og udvidelse af fortrinsstilling	Generelt øgede ressourcer til lovens administration og kontrol – særligt f.s.v.a. samdrift, fortrinsstilling, selskaber m.m. Skønmæssigt behov for yderligere 7 årsværk samt 1 mill. kr. i Strukturdirektoratet.
Erhvervmæssige konsekvenser	Mere fleksible regler for samdrift. Bredere strukturpolitisk målsætning, der tilgodeser mindre landbrug og dæmper strukturudviklingen	Begrænsede erhvervs muligheder for etablering og udvidelse af store husdyr- og planteavlbrug
Miljømæssige konsekvenser	Ændringer, der giver incitament til at indgå diverse miljøaftaler (våde enge, drikkevandsområder)	
Forholdet til EU-retten	Ingen EU-retlige aspekter	

12. Høring

Lovforslaget har været forelagt Advokatrådet, Advokatsamfundet, Amtsrådsforeningen i Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Danmarks Landbo- og Naturfredningsforening, Dan-

marks Private Vandværker, Dansk Ejendomsrådgiverforening, Dansk Erhvervsgartnerforening, Dansk Familielandbrug, Dansk Landbrugs Realkreditfond, Dansk Pelsdyravlerforening, Dansk Skovforening, Danske Andelsselskaber, Danske Slagterier, Danske

Vandværkers Forening, De Danske Landboforeninger, De Danske Skovdyrkerforeninger, De samvirkende danske Skovforeninger, Den danske Landinspektørforening, Det Danske Fjerkræraad, Det Danske Hedeselskab, Finansrådet, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen Biodynamisk Jordbrug, Frederiksberg Kommune, Friluftsrådet, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Kødbranchens Fællesråd, Landbrugets Rådgivningscenter, Landbrugsraadet, Landdistrikternes Fællesråd, Landsforeningen Danske Maskinstationer, Landsforeningen Danske Svineproducenter, Landsforeningen Økologisk Jordbrug, Landssammenslutningen af danske Mælkeproducenter, Mejeriforeningen, Realkreditrådet, Sammenslutningen af danske småøer

Lovforslaget har endvidere været forelagt Arbejdsministeriet, By- og Boligministeriet, Erhvervsministeriet, Finansministeriet, Forskningsministeriet, Forsvarsministeriet, Indenrigsministeriet, Justitsministeriet, Kirkeministeriet, Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning, Kulturministeriet, Miljø- og Energiministeriet, Registertilsynet, Skatteministeriet, Socialministeriet, Statsministeriet, Sundhedsministeriet, Trafikministeriet, Undervisningsministeriet, Økonomiministeriet og samtlige jordbrugskommissioner.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Lovens titel »Lov om landbrugsejendomme« foreslås ændret til »Landbrugsloven«, idet den nuværende titel ikke længere er dækkende.

Loven omtales i almindelig sprogbrug som »landbrugsloven« – undertiden også som »landbrugets grundlov«.

Lovens regler finder som udgangspunkt anvendelse på begrebet »landbrugsejendomme«, der er defineret i lovens § 2. Reglerne i lovens §§ 3 a og 22 finder dog også anvendelse på landbrugsjorder og ejendomme, der ikke er noteret som landbrugsejendomme.

Ved administrationen af lovens regler om samdrift, sammenlægning, erhvervelse osv. har der også været anvendt begrebet »harmonisk i bedriften«, hvorefter det i henhold til miljøreglerne vurderes, om der er harmoni mellem jordtilliggende og besætning. Reglerne i lovens § 7, stk. 5, har ligeledes i en årrække indeholdt lovhjemmel til at fastsætte regler om grønne marker, sædskifte- og gødningsplaner samt gødningsregnskaber i jordbruget. Disse regler, der også omfattede ejendomme, der ikke var noterede som landbrugsejen-

domme, fastsættes efter ikrafttrædelsen af lov nr. 472 af 1. juli 1998 om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække i medfør af denne lov.

Ved lovforslagets nr. 3 - 5 præciseres, at fødevarerministeren i medfør af lovens § 7, stk. 5, kan fastsætte regler for landbrugsejendommens og landbrugsbedrifters forsvarlige drift. Lovens område udvides dermed til også at omfatte ejendomme, der ikke er noteret som landbrugsejendomme, dvs. ejendomme uden landbrugspligt, men som drives jordbrugsmæssigt, dvs. anvendes til landbrug eller lignende jordbrugsvirksomhed, jf. reglerne i lovens § 7 a, stk. 1. Det er hensigten i medfør af denne bestemmelse at definere begrebet »landbrugsbedrift« og at fastsætte regler om husdyrhold mv. på ejendomme, der ikke er noteret som landbrugsejendomme, dvs. ejendomme uden landbrugspligt. Der kan henvises til bemærkningerne nedenfor til nr. 3 - 5.

Ændringen af lovens titel skal således markere, at lovens regler ikke udelukkende finder anvendelse på landbrugsejendomme, men også på landbrugsbedrifter, hvor dette udtrykkeligt er anført.

Udvidelsen af lovens område medfører ikke, at de øvrige bestemmelser i landbrugsloven, der omhandler landbrugsejendommens drift, samdrift og forpagtning, sammenlægning og erhvervelse af landbrugsejendomme, udvides til at kunne anvendes på ikke-landbrugspligtige ejendomme.

Til nr. 2

Overskriften til *Kapitel II* foreslås ændret således, at det tydeliggøres, at reglerne i § 7, stk. 5, også kan finde anvendelse på ejendomme, der ikke er noterede som landbrugsejendomme. Dette er en følge af det ovenfor under nr. 1 omtalte forslag om ændring af lovens titel.

Overskriften »Landbrugsejendommens drift m.v.« foreslås derfor ændret til »Anvendelse af jorder og bygninger m.v.«.

Det tydeliggøres herved, at der – som foreslået nedenfor under nr. 3 - 5 – med hjemmel i forslaget til lovens § 7, stk. 5, nr. 1 og 2, kan fastsættes bestemmelser om begrænsning af dyrehold og krav om egen jord (arealkrav) for husdyrbedrifter, der består af en eller flere ejendomme uden landbrugspligt.

Til nr. 3 - 5

Ved ændringen af landbrugsloven i 1994 blev der i lovens § 7, stk. 5, indført en hjemmel til, at ministeren kunne fastsætte regler om maksimum for dyrehold på den enkelte landbrugsejendom og krav til andel af egen jord for ejendomme med husdyrhold. Baggrun-

den for ændringen var et ønske om at modvirke helt store produktionsenheder og at skabe mere stabile ejendomme med et rimeligt forhold mellem produktion og produktionsgrundlag.

Disse regler blev udmøntet i bekendtgørelse nr. 1147 af 9. december 1994 om husdyrhold og arealkrav for landbrugsejendomme med tilhørende vejledning (vejledning nr. 32 af 28. februar 1995, som senere er erstattet af vejledning nr. 98 af 1. juli 1997).

Der gælder således en grænse for besætningsstørrelsen på den enkelte ejendom på 500 DE. Denne grænse kan kun fraviges, hvis der på ejendommen er et areal, der svarer til hele harmoniarealet for det pågældende husdyrhold, og hvis produktionen etableres i flere enheder, der hver for sig ikke overstiger et årgennemsnit på 500 DE. Hvis en husdyrbedrift består af flere landbrugsejendomme, gælder kravet om højst 500 DE for hver enkelt ejendom. På en bedrift, der f.eks. består af 3 landbrugsejendomme, kan der således principielt etableres et husdyrhold på 1500 DE (3 ejendomme med hver 500 DE).

Der er desuden fastsat en regel om, at der for landbrugsejendomme med husdyrhold stilles krav om, at der på ejendommen skal være et areal, der svarer til en vis del af det nødvendige areal til udbringning af husdyrgødningen (harmoniarealet). Dette krav om egen jord (arealkravet) skal opfyldes efter en progressiv skala (25 pct. af harmoniarealet for husdyrhold i intervallet 0-120 DE, 60 pct. af harmoniarealet for husdyrhold i intervallet 120-250 DE, 75 pct. af harmoniarealet for husdyrhold i intervallet 250-500 DE, og hele harmoniarealet, hvis husdyrholdet overstiger 500 DE).

25 pct. af arealkravet kan opfyldes ved andre arealer, der ejes af landmanden, eller ved tinglyste forpagtnings- og gylleaftaler, der sikrer, at landmanden i mindst 5 år frem i tiden kan udbringe gødning på de pågældende arealer.

For at modvirke koncentration af store husdyrbrug og medvirke til udvikling af mere harmoniske brug, som vil kunne indgå som en »byggekloks« i en bedrift, jf. afsnit 5 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, foreslås det, at der sker en skærpelse af reglerne for etablering af husdyrproduktion, både på ejendomsniveau og på bedriftsniveau.

Forslag til nye regler

Det er hensigten at erstatte de gældende regler med regler, der både sætter grænser for dyreholdet på *den enkelte ejendom* og dyreholdet inden for en *bedrift* bestående af en eller flere ejendomme, som kan være med landbrugspligt eller uden landbrugspligt. Efter de

hidtidige regler er dyreholdet på bedriften alene reguleret ud fra reglerne om dyreholdet på de enkelte landbrugsejendomme inden for bedriften.

Det er hensigten at stramme reglerne for etablering af større husdyrproduktioner (over 250 DE) på *den enkelte ejendom*. Størrelsen af husdyrholdet reguleres via et arealkrav, der bestemmer, at der på ejendommen skal være et areal, der svarer til en vis del af det nødvendige areal til udbringning af husdyrgødning (harmoniarealet).

Arealkravet – der skal opfyldes på ejendomsniveau – foreslås opretholdt uændret for husdyrhold, der ikke overstiger 250 DE (25 pct. af harmoniarealet for husdyrhold i intervallet 0-120 DE og 60 pct. af harmoniarealet for husdyrhold i intervallet 120-250 DE).

For husdyrhold over 250 DE skal arealkravet derimod opfyldes med hele det nødvendige harmoniareal for den del af besætningen, der overstiger 250 DE.

Det foreslås, at den hidtidige regel om, at 25 pct. af arealkravet kan opfyldes med arealer fra en anden ejendoms eller ved tinglyste forpagtnings- eller gylleaftaler, der løbende gælder 5 år frem, kun skal gælde op til et husdyrhold på 250 DE på den enkelte ejendom.

Hvis husdyrholdet er over 250 DE på ejendommen, skal arealkravet – som ovenfor nævnt – opfyldes med hele det nødvendige harmoniareal for den del af besætningen, der overstiger 250 DE, og 25 pct.'s-reglen kan således kun anvendes for de første 250 DE på en ejendom.

Reglerne om husdyrhold og arealkrav skal også finde anvendelse ved husdyrhold, der findes på ejendomme uden landbrugspligt. Reglerne skal dog ikke gælde husdyrhold under 10 DE på sådanne ejendomme, jf. senere.

Samtidig foreslås indført regler, der begrænser husdyrholdet på en *landbrugsbedrift*. Dette forslag skal ses i sammenhæng med forslaget om en begrænsning af husdyrholdet på ejendomsniveau. Som udgangspunkt forudsættes der fastsat en grænse på 750 DE pr. bedrift. Dette svarer til, at en landmand, der ejer 3 ejendomme, f.eks. vil kunne etablere en produktion på 250 DE på hver ejendom. Grænsen på 750 DE kan dog overskrides, hvis der inden for bedriften ejes al den jord, der er nødvendig til udbringning af husdyrgødningen fra hele besætningen (harmoniarealet).

Når der indføres regler, der regulerer dyreholdet på bedriftsniveau, er det nødvendigt at få præciseret, hvad der forstås ved begrebet »en bedrift«. Dette er beskrevet i bemærkningerne til forslaget nr. 7 om samdriftsreglerne (lovens § 9).

Ved vurderingen af, om grænsen for dyrehold på bedriften er overholdt, medregnes også de dyr, som en ægtefælle eller en samlever har på sin ejendom. Hvis en person ejer landbrugsejendomme personligt og er landmand i et »§ 20-selskab«, der ejer landbrugsejendomme, skal både dyrene på de personligt ejede ejendomme og på de selskabsejede ejendomme medregnes ved denne opgørelse. Dette er i overensstemmelse med hidtil gældende praksis ved vurdering af husdyrhold inden for en bedrift.

Hvis den animalske produktion forstås af et produktionsselskab, hvor landmanden selv er involveret med en væsentlig del af kapitalen, skal disse dyr også medregnes ved opgørelse af dyreholdet inden for bedriften.

Hvis der inden for bedriften er dyr i lejede bygninger på anden ejendom, hvis jorder ikke indgår i bedriften, eller på en forpagtet ejendom, der indgår i bedriften, skal disse som udgangspunkt også – som hidtil – medregnes ved opgørelsen af antallet af DE på bedriften, jf. dog senere om mulighed for dispensation.

Reglerne skal også finde anvendelse ved husdyrhold på bedrifter, der er etableret på ejendomme uden landbrugspligt, jf. senere.

Hvis der er tale om et landbrugsfællesskab med husdyrhold, skal grænsen for husdyrholdet på bedriften – som hidtil – gælde for hver enkelt deltager, som deltager i fællesskabet med sin bedrift.

Reglerne vedrørende husdyrhold og arealkrav kan samlet udtrykkes således:

Arealkravet for *den enkelte ejendom* skal altid opfyldes, og hvis produktionen på *bedriften* kommer over 750 DE, stilles der desuden krav om, at der inden for bedriften ejes al den nødvendige jord til gødningsudbringning for hele husdyrholdet.

Kravet om egen jord på den enkelte ejendom (arealkravet) og grænsen for dyrehold på en bedrift sætter således en grænse for husdyrholdet, som ikke kan overskrides ved tilforpagtning.

Kravet om egen jord forudsættes beregnet på grundlag af de til enhver tid gældende harmoniregler.

Ved de nye harmoniregler, der er trådt i kraft 18. december 1998, og som senere skærpes yderligere, kan der blive tale om et mindre antal DE pr. ha end efter de hidtil gældende regler. Det gælder særligt for kvægbrug, hvor definitionen af en dyreenhed er ændret pr. 18. december 1998. Denne ændring af definitionen af en dyreenhed betyder, at alle kvægbrug får behov for ca. 15 pct. mere areal til udbringning af husdyrgødning. Dertil kommer, at harmonikravet for kvægbrug med mindre end 70 pct. grovfoderarealer pr. 18. december 1998 er ændret fra 2,3 DE pr. ha til

2,1 DE pr. ha, og at harmonikravet ændres til 1,7 DE pr. ha fra 1. august 2002. Dette betyder en samlet opstramning for disse kvægbedrifter på i alt 26 pct. i 1998 og 55 pct. i 2002. Hvis EU-kommissionen ikke godkender den danske anmodning om at få dispensation fra de generelle harmonikrav for bedrifter med 70 pct. grovfoder eller derover, vil sidstnævnte opstramning i arealkravet på henholdsvis 26 pct. i 1998 og 55 pct. i 2002 i princippet gælde for alle kvægbedrifter. Også for svinebrug og andre husdyrbrug sker der fra 1. august 2002 en stramning af harmonikravene fra henholdsvis 1,7 og 2,0 DE pr. ha til 1,4 DE pr. ha. For svinesektoren betyder ændringen i definitionen af en dyreenhed samt stramningen i harmonikravene, at besætninger med sohold får et øget harmonikrav på 15 pct., mens der ikke sker ændringer for besætninger med slagtesvin.

Da antallet af DE og de nødvendige udbringningsarealer forudsættes beregnet på grundlag af harmonireglerne, vil de nævnte ændringer bevirke, at kravene til areal på ejendoms- og bedriftsniveau vil blive skærpet i forbindelse med ændringerne af harmonireglerne. For eksisterende husdyrhold gælder dog særlige overgangsregler, jf. senere.

Udgangspunktet ved de nedennævnte eksempler, der belyser kravet til harmoni i bedriften (dvs. harmoniareal/jord der er nødvendig til udbringning af husdyrgødning efter miljøløvgivningen) og kravet om egen jord (arealkravet efter reglerne i landbrugsloven), bygger på de hidtil gældende harmoniregler, som fortsætter uændret for svinehold indtil år 2002. Der kan henvises til bekendtgørelse nr. 877 af 10. december 1998 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., som er trådt i kraft den 18. december 1998.

Ved opgørelsen af, om reglerne om husdyrhold og arealkrav er opfyldt, medregnes – som hidtil – alle de af ejendommens arealer, der kan anvendes til udbringning af husdyrgødning. Arealer, der midlertidigt ikke er til rådighed til udbringning af husdyrgødning, skal også medregnes ved denne opgørelse. Det kan f.eks. være arealer, der er udtaget af produktionen for en kortere periode, eller bortforpagtede arealer. Arealer, der pålægges varige dyrkningsrestriktioner, eller som f.eks. ved 20-årige aftaler udtages af produktionen og pålægges bestemmelser om, at de ikke må tilføres gødning, sidestilles som nævnt under bemærkningerne til nr. 21 med fradragarealer efter § 13, stk. 6. Sådanne arealer kan ikke medregnes som udbringningsarealer.

Opgørelse af dyrehold mv. forventes at kunne ske på baggrund af det gødningsregnskab, der årligt skal

indsendes til Plantedirektoratet i forbindelse med kontrollen med overholdelsen af harmonireglerne samt oplysningerne om husdyrhold i Det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR). For kvægbrug, hvor der pr. 18. december 1998 er forskel på harmonikravet afhængig af, om der er mere eller mindre end 70 pct. grovfoderarealer, forudsættes dette at kunne fastlægges på grundlag af de indsendte gødningsregnskaber m.v.

Grænsen på 250 DE pr. ejendom har sammenhæng med miljø- og planlovgivningen, hvor der efter gældende regler skal gennemføres VVM-procedure ved svine- og fjerkræfarme med over 250 DE.

Arealkravet til en svineproduktion på 250 DE er efter de nugældende regler 64 ha, jf. bekendtgørelse nr. 1147 af 9. december 1994 om husdyrhold og arealkrav for landbrugsejendomme med tilhørende vejledning nr. 98 af 1. juli 1997. Ved anvendelse af 25 pct.'s-reglen (areal fra anden ejet landbrugsejendom eller forpagtnings- eller gylleaftaler mindst 5 år frem) kan dette arealkrav reduceres til 48 ha. På en landbrugsejendom kan der således etableres en produktion svarende til 250 DE, hvis ejendommen har et areal på mindst 64 (48) ha.

Hvis der på en landbrugsejendom f.eks. ønskes etableret en svineproduktion på 450 DE, vil arealkravet være 64 (48) ha for de første 250 DE og 118 ha for den øvrige del af besætningen (nemlig harmoniarealet for den del af besætningen, der overstiger 250 DE, hvilket i dette tilfælde er 200 DE). I alt skal der på ejendommen således være et areal på 182 (166) ha, der kan anvendes til udbringning af husdyrgødning, for at arealkravet er opfyldt. Arealkravet vil i denne situation kun kunne opfyldes på eksisterende ejendomme over 100 ha, idet en ejendom under 100 ha ikke efter de foreslåede regler vil kunne suppleres op over 100 ha.

En landmand, der f.eks. ejer 3 landbrugsejendomme på hver mindst 64 (48) ha, vil kunne etablere en svineproduktion på 250 DE på hver af de 3 ejendomme, uden at der stilles yderligere krav til ejet jord inden for bedriften, da det samlede husdyrhold på bedriften ikke overstiger grænsen på 750 DE. Det samlede arealkrav for de 3 produktionsenheder på hver 250 DE er således $3 \times 64 \text{ ha} = 192 \text{ ha}$. Hvis landmanden vil udvide husdyrholdet, vil grænsen på 750 DE for bedriften blive overskredet, og landmanden skal derfor inden for bedriften eje hele det harmoniareal, som er nødvendigt for den samlede husdyrproduktion på bedriften. Ved svinebrug svarer det til, at der inden for bedriften skal være et ejet areal på mere end 441 ha.

Forslaget medfører, at en landmand kan etablere en husdyrproduktion på i alt indtil 750 DE på 3 land-

brugsejendomme, når blot arealkravet opfyldes for den enkelte ejendom. Den pågældende vil således kunne udbygge husdyrproduktionen i byggeklodser (ejendomme), der kan afhændes/erhverves som selvstændige produktionsenheder. Kun hvis den samlede produktion ved erhvervelse af en sådan ejendom med husdyrproduktion vil komme op på mere end 750 DE, vil der kunne blive tale om, at der skal ejes mere jord inden for bedriften.

Ved overskridelse af grænsen på 250 DE pr. ejendom skal kravet om at eje al jorden kun opfyldes for den del af produktionen, der overstiger 250 DE. Ved overskridelse af grænsen på 750 DE for bedriften gælder derimod, at der inden for bedriften skal ejes al den jord, der er nødvendig for at opfylde harmonikravet for den samlede produktion. Ved overskridelse af grænsen på 750 DE vil der således være et »spring« på 249 ha i det samlede krav til ejet jord, jf. eksemplet ovenfor, hvor arealkravet ved en svineproduktion på 250 DE på 3 ejendomme er 192 ha (3 gange 64 ha), mens der vil være et krav på 441 ha inden for bedriften for de første 750 DE, hvis husdyrholdet er over 750 DE.

Godser og andre større bedrifter vil – som nævnt i de almindelige bemærkninger, afsnit 5 – kunne etablere en husdyrproduktion på mere end 750 DE, i det omfang godset inden for bedriften ejer al den nødvendige jord til udbringning af husdyrgødningen. Hvis der f.eks. er tale om en svineproduktion på mere end 750 DE, skal der således ejes et areal på mere end 441 ha.

Reglerne om arealkrav har hidtil kun fundet anvendelse på husdyrhold på landbrugsejendomme. Der har imidlertid vist sig situationer, hvor ejeren af en landbrugsejendom med husdyrproduktion ønsker at frigøre sig fra landbrugslovens regler om arealkrav ved at frasælge jorden og dermed få ophævet landbrugspligten på den del af ejendommen, hvor produktionen foregår. Når bygningsparcellen nedbringes under 2 ha, ophæves landbrugspligten på ejendommen efter reglerne i § 4, stk. 6, medmindre ejeren selv ønsker at bevare landbrugspligten.

Det er derfor hensigten at fastsætte regler, som kan forhindre, at der på *ejendomme uden landbrugspligt* kan være et uforholdsmæssigt stort husdyrhold, idet reglerne om husdyrhold og arealkrav som udgangspunkt også skal omfatte ejendomme uden landbrugspligt. På denne måde vil ethvert husdyrhold være omfattet af de samme regler, uanset hvor dyrene befinder sig, og det vil derfor ikke være muligt at skaffe sig lempeligere vilkår ved at udnytte reglerne om ophævelse af landbrugspligt.

For ikke at ramme mindre husdyrhold, som naturligt kan finde sted på små ejendomme, f.eks. på nedlagte landbrugsejendomme med tiloversblevne produktionsbygninger, foreslås, at reglerne ikke skal gælde for husdyrhold under 10 DE på ejendomme uden landbrugspligt. Grænsen på 10 DE svarer til den grænse, der gælder for anmeldelse til Plantedirektoratet efter reglerne om mark- og gødningsplaner samt gødningsregnskaber.

Reglen om, at der ikke må være husdyrhold på en landbrugsejendom, der ikke er forsynet med en beboelsesbygning, opretholdes uændret.

Om overgangsregler

I forbindelse med 1994-lovens regler om maksimum for dyrehold (500 DE) og arealkrav blev der fastsat regler, der tog sigte på, at de nye regler skulle overholdes ved etablering af nye husdyrhold og udvidelse af bestående husdyrhold. Bestående husdyrbedrifter fik en passende lang tid til at tilpasse sig de nye regler. For arealkravet er det 3 år efter første ejerskifte efter 1. september 1997. Overgangsreglen gælder endvidere ved udvidelse op til 250 DE, hvis udvidelsen sker inden første ejerskifte, der indtræder efter 1. september 1997.

For opdeling i produktionsenheder ved husdyrproduktion over 500 DE og for kravet om, at der ikke må være husdyrhold på en landbrugsejendom uden beboelsesbygning, er fristen den 1. september 2019.

De nugældende overgangsregler foreslås fortsat at skulle gælde for de produktioner, der var etableret før 1. januar 1995, og for de ovennævnte udvidelser. Disse brug vil således være omfattet af de gamle overgangsregler vedrørende arealkravet indtil 3 år efter første ejerskifte efter 1. september 1997, hvorefter de kun vil være omfattet af de nye overgangsregler, der omtales nedenfor.

For de stramninger i forhold til de eksisterende regler, som nu foreslås, forudsættes fastsat lempelige overgangsregler, som tager sigte på, at stramningerne ikke vil ramme de eksisterende produktioner. Dette gælder både for stramningerne af arealkravet for husdyrhold over 250 DE på den enkelte ejendom og for begrænsningen af husdyrholdet på 750 DE inden for bedriften.

De nye overgangsregler, der som nævnt kun skal gælde for de nye skærpede krav, skal være så lempelige, at bygninger mv. normalt vil være afskrevet. Der foreslås derfor en overgangsperiode på 15 år, hvor de skærpede krav ikke skal opfyldes for husdyrhold, der er lovligt etableret på tidspunktet for reglerens ikrafttræden.

Det er ikke tanken at ramme bestående husdyrproduktioner, der lovligt er etableret på ejendomme uden landbrugspligt, f.eks. pelsdyrfarme, men at sikre at såvel nye husdyrhold som nye ikke-landbrugspligtige ejendomme med bestående husdyrhold omfattes af de samme regler som ejendomme med landbrugspligt.

Det forudsættes under alle omstændigheder, at overgangsreglerne udmøntes således, at der ikke bliver tale om ekspropriative indgreb i bestående husdyrproduktioner.

Regler om dispensation

For *arealkravet* vil der blive fastsat dispensationsregler, som i princippet vil svare til de nuværende dispensationsregler, således som de fremgår af vejledning nr. 98 af 1. juli 1997.

Hjemlen til at meddele dispensation fra arealkravet forudsættes således især anvendt i situationer, hvor det efter en konkret vurdering skønnes, at reglerne vil ramme ejeren uforholdsmæssigt hårdt. Det vil navnlig kunne forekomme i tilfælde, hvor der er tale om et væsentligt misforhold mellem produktionsanlæggets størrelse og det areal, der hører til ejendommen, og hvor der i god tro er foretaget eller påbegyndt væsentlige investeringer.

Der vil også kunne meddeles dispensation i situationer, hvor muligheden for at kunne opfylde arealkravet er forringet i forbindelse med aftaler om etablering af våde enge eller om beskyttelse af drikkevandsressourcer.

For mindre husdyrhold på *ejendomme uden landbrugspligt* forudsættes der en lempelig dispensationspraksis.

Som udgangspunkt vil der derimod normalt ikke kunne meddeles dispensation fra reglerne, der begrænser *dyreholdet på bedriften*, i forbindelse med udvidelse eller nyetablering af husdyrhold.

Hvis der inden for en bedrift med et husdyrhold på mere end 750 DE er husdyrhold på en forpagtet ejendom, vil der dog kunne meddeles dispensation til at kunne medregne den del af det forpagtede areal, der er nødvendig for udbringning af husdyrgødning fra det dyrehold, der er på den forpagtede ejendom, ved opgørelsen af, om der er hele det nødvendige areal inden for bedriften.

Kontrol med reglerne

Det er hensigten, at der løbende skal føres kontrol med reglernes overholdelse. Dette kan bl.a. ske ud fra de oplysninger om husdyrhold mv., som findes i det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR) sammenholdt med de oplysninger, der findes om ejendomme og bedrifter i det Generelle Landbrugsregister (GLR).

Kontrollen vil således kunne ske på grundlag af specielle udtræk fra GLR/CHR, som udarbejdes målrettet til denne kontrol. Det forudsættes ikke, at der skal ske en systematisk kontrol af samtlige husdyrbrug, idet en stor del af disse fortsat vil være omfattet af overgangsreglerne, men at kontrollen vil ske ved en stikprøvekontrol, hvor bedrifterne udvælges på baggrund af de nævnte lister – eventuelt sammenholdt med oplysninger om udvidelser og nyetableringer af husdyrhold.

Kontrolfunktionen vil også med fordel kunne ske via jordbrugskommissionernes direkte forbindelse til registrene, jf. afsnit 5 i de almindelige bemærkninger.

Kontrollen vil kunne ske i et samarbejde med Planledirektoratet, som bl.a. varetager kontrollen med overholdelsen af harmonireglerne og reglerne om gødningsanvendelse.

Til nr. 6

Efter de gældende bestemmelser i § 7 a, stk. 1, skal jorderne til en landbrugsejendom udnyttes på forsvarlig jordbrugsmæssig måde i det omfang, de er egnede hertil. Bestemmelserne er dog ikke til hinder for ekstensive, miljøvenlige driftsformer, eller at jorderne i en periode henligger helt ubenyttede, f.eks. ved aftaler om udtagning af landbrugsjorder (braklægning og naturpleje mm.).

Det foreslås, at denne fravigelse af dyrkningspligten i § 7 a, stk. 1, præciseres i § 7 a, stk. 2, samtidig med, at det tilkendegives, at ejeren uden tilladelse efter § 7 a, stk. 4, kan udtage landbrugsjorder til etablering af våde enge og lignende.

Forslaget har bl.a. sammenhæng med, at det – som nævnt under de almindelige bemærkninger til lovforslaget – ved Vandmiljøplan II er besluttet, at der skal gennemføres projekter til etablering af våde enge og lignende.

Den foreslåede bestemmelse omfatter også andre landbrug/miljøprojekter, hvor der f.eks. fastsættes dyrkningsrestriktioner, herunder forbud mod tilførsel af gødning og/eller pesticider, med henblik på beskyttelse af drikkevandsressourcer.

Til nr. 7

Reglerne om samdrift af landbrugsejendomme i lovens § 9 omfatter situationer, hvor to eller flere landbrugsejendomme eller dele af landbrugsejendomme drives sammen som en landbrugsbedrift med en fælles driftsleder.

Efter de gældende regler kan landbrugsejendomme, der tilhører samme ejer, og landbrugsejendomme, der forpagtes, drives sammen, hvis afstanden mellem jorderne ikke overstiger 10 km, og antallet af ejendomme i samdriften ikke overstiger 5. Afstandsgrænsen kan

dog som hovedregel fraviges indtil 25 km. Begrænsningen i antal ejendomme gælder ikke, hvis der er behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende. En af de 5 ejendomme kan erstattes af flere ejendomme eller dele af ejendomme, som tilsammen ikke overstiger 30 ha (»puljereglen«).

Reglerne om forpagtning er således noget mere lempelige end reglerne om erhvervelse af landbrugsejendomme. Ved samdrift og forpagtning kan der typisk etableres noget større bedrifter, end det er tilfældet ved ejendomme, der ejes og drives sammen.

En *landbrugsbedrift* kan bestå af en eller flere landbrugsejendomme, der ejes og drives sammen af samme fysiske eller juridiske person. I bedriften kan også indgå ejendomme eller arealer uden landbrugspligt. Derudover kan der i bedriftens areal indgå tilforpagtede arealer, medens bortforpagtede arealer ikke betragtes som hørende til bedriften. Arealer, som den pågældende har en vis brugsret til, f.eks. gylleaftaler eller pasningsaftaler, betragtes heller ikke som en del af bedriften.

En landbrugsbedrift er således den driftsøkonomiske enhed i landbruget, medens begrebet en landbrugsejendom er det ejendomsretlige begreb, der er knyttet til noteringen i matriklen og tingbogen.

Forskellen mellem begreberne en landbrugsejendom og en landbrugsbedrift kan illustreres ved, at der i 1997 var ca. 141.000 landbrugsejendomme i Danmark, medens der kun var ca. 61.000 landbrugsbedrifter.

Samdrift af landbrugsejendomme betragtes – bl.a. på baggrund af byggeklodsprincippet – som en fleksibel strukturtilpasning, idet de enkelte ejendomme ved ejerskifte eller ophør af en forpagtningsaftale på ny kan drives som selvstændige brug.

Reglerne har imidlertid givet anledning til en vis kritik. Der har således været kritik af, at det normalt har været muligt at få tilladelse til at forpagte arealer, der lå i en afstand på op til 25 km fra driftslederens bopæl. Der har også været kritik af antalsreglen ved forpagtning, idet reglen bl.a. begrænser bedrifter, som forpagter flere mindre arealer fra forskellige ejendomme, medens den ikke begrænser størrelsen af de samlede jorder, når bedriften omfatter indtil 5 ejendomme. Det kan bl.a. være et problem i områder, hvor der er mange ejere af mindre fritidslandbrug, der ønsker at bortforpagte deres jorder.

Forslag til nye regler

På baggrund heraf foreslås det, at afstandsgrænsen i § 9, stk. 1, fastsættes til 15 km, og at der kun skal

F. t. l. vedr. landbrugsejendomme

kunne dispenseres fra denne grænse, når særlige forhold taler for det. Der er her tale om en væsentlig stramning i forhold til den gældende dispensationspraksis.

Ved afstandsgrænsen bortses – som hidtil – fra vedvarende græsningsarealer og fradragsarealer efter lovens § 13, stk. 6, jf. ændringen til § 9, stk. 2.

Det foreslås endvidere at kombinere reglen om antal ejendomme, der kan indgå i samdrift (maksimalt 5), med en øvre arealgrænse på 300 ha for samdrift, således at samdriften begrænses *enten* af antal ejendomme (højst 5) *eller* af arealgrænsen (højst 300 ha). Arealgrænsen på 300 ha svarer til, at der ved reglerne om køb af landbrugsejendomme er adgang til at erhverve indtil 3 ejendomme, der hver for sig ved køb af suppleringsjord kan suppleres op til 100 ha, dvs. i alt 300 ha, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 13 og 14.

Arealer, der i forbindelse med etablering af våde enge, beskyttelse af drikkevand mv. pålægges dyrkningsrestriktioner, hvorefter der ikke må tilføres gødning, skal ikke medregnes ved arealgrænsen for samdrift på 300 ha, jf. § 9, stk. 1, nr. 2, og bemærkningerne til nr. 21.

Hvis samdriften kun omfatter 5 landbrugsejendomme eller dele af landbrugsejendomme, gælder arealgrænsen på 300 ha således ikke. Den særlige bestemmelse om en arealpulje på 30 ha foreslås ophævet. Hvis arealet af de sandrevne jorder derimod er under 300 ha, gælder der ingen begrænsning i det antal ejendomme, der indgår i samdriften.

Reglerne i § 9, stk. 2, er en præcisering af de hidtil gældende regler, idet det tydeliggøres, at flere arealer fra samme ejendom medregnes som én ejendom.

Dispensation fra ovennævnte grænser kan meddeles efter reglerne i § 9, stk. 3.

Der kan således meddeles dispensation, når særlige forhold taler for det. Det gælder navnlig i situationer, hvor der som følge af etablering af våde enge eller lignende sker en reduktion af de dyrkningsjorder, der indgår i omdriften, uden at disse arealer kan sidestilles med fradragsarealer.

Som nævnt under de almindelige bemærkninger, afsnit 5, skal reglerne i landbrugsloven generelt give incitament til gennemførelse af frivillige aftaler mellem landmænd og offentlige myndigheder med henblik på etablering af våde enge og lignende ved at give mulighed for køb eller forpagtning af erstatningsjord som kompensation for de arealer, der ikke længere kan indgå i omdriften.

Adgangen til køb af erstatningsjord, uanset landbrugslovens erhvervsbetingelser, omtales nærmere under forslagens nr. 13 og 27. I forbindelse hermed

redegøres der nærmere for, at arealer, der omfattes af frivillige aftaler mv., der indeholder dyrkningsbegrænsninger og restriktioner om, at der ikke må tilføres gødning, sidestilles med fradragsarealer efter lovens § 13, stk. 6, jf. bemærkninger til forslaget nr. 21.

Arealer, der i forbindelse med etablering af våde enge, beskyttelse af drikkevand mv. pålægges sådanne dyrkningsrestriktioner, skal således – som ovenfor nævnt – ikke medregnes ved arealgrænsen for samdrift på 300 ha.

I situationer, hvor det i forbindelse med etablering af våde enge og lignende, ikke har været muligt at tilvejebringe erstatningsjord til landmænd, der ønsker at erhverve suppleringsjord for at kunne videreføre deres bedrift, vil der derfor kunne dispenseres fra reglerne om samdrift og forpagtning.

Der vil herved kunne meddeles dispensation efter bestemmelserne i lovens § 11, stk. 5, og § 12, stk. 2, til forpagtning af landbrugsjorder som kompensation for de arealer, der ikke længere kan indgå i omdriften. Der vil herunder kunne gives dispensation fra f.eks. bopælskravet og uddannelseskravet efter tilsvarende retningslinier som ved køb af suppleringsjord, jf. bemærkninger til forslaget nr. 13 og 27.

Der kan også dispenseres i andre situationer, hvor særlige forhold taler for det. Det gælder f.eks. i områder, hvor der er mange fritidslændmænd eller i bynære områder, og hvor det har vist sig – f.eks. efter undersøgelse ved annoncering om ønsker om forpagtningsjord – at der ikke er andre, der ønsker at forpagte jord til samdrift.

Efter reglerne i § 9, stk. 3, kan der endvidere gives tilladelse til samdrift af mere end 5 landbrugsejendomme eller mere end 300 ha, når der er behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende.

Der er her tale om en stramning af de hidtidige regler, idet en overskridelse af ovennævnte grænser nu kun kan ske efter tilladelse fra jordbrugskommissionen. Der kan kun forventes dispensation i det omfang, det over for jordbrugskommissionen dokumenteres, at der er et aktuelt behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften.

Der kan normalt ikke forventes meddelt dispensation fra afstandsgrænsen på 15 km, fordi ansøgeren har behov for mere jord til udbringning af husdyrgødning eller ønsker erstatningsjord i forbindelse med etablering af våde enge.

Bestående samdrifts- og forpagtningsforhold, der er lovligt etableret efter de hidtil gældende regler, kan dog fortsættes af ejeren, henholdsvis forpagteren, jf. overgangsreglerne i forslaget § 2, stk. 5 og 6.

Til nr. 8 og 9

Ændringerne i *lovens § 9, stk. 4 og 5*, er af redaktionel karakter. Henvisningen til § 7, stk. 1, 2 og 4, skulle have været ændret i forbindelse med lovændringen i 1994, jf. fodnote til lovbekendtgørelse nr. 769 af 24. august 1994.

Til nr. 10

Der foreslås en hjemmel i *lovens § 9, stk. 6*, til, at fødevarerministeren kan fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering mv. af samdrift og forpagtning.

Det er hensigten efter forhandling med landbrugsorganisationerne at fastsætte regler, hvorefter alle aftaler om forpagtning af hele landbrugsejendomme (*lovens § 11*) og dele af landbrugsejendomme (*lovens § 12*) til samdrift med en bestående landbrugsejendom skal indberettes til jordbrugskommissionerne. Anmeldepligten forudsættes dog opfyldt, når der er indgivet hektarstøtteansøgning eller anmeldt grovfoderarealer til EU-direktoratet, idet der på grundlag heraf sker en ajourføring af GLR/CHR-registret.

Da praktisk talt alle ejere og brugere af landbrugsbedrifter søger om hektarstøtte eller anmelder grovfoderarealer, vil det i realiteten være ganske få landmænd, der skal foretage anmeldelse til jordbrugskommissionen.

Til nr. 11

I *lovens § 11, stk. 1, nr. 4*, foreslås en redaktionel ændring, der bl.a. er en følge af, at afstandsreglen for samdrift i § 9, stk. 1, ændres fra 10 km til 15 km.

Til nr. 12

I *lovens § 11, stk. 1, nr. 5*, foreslås en redaktionel ændring, der er en følge af ændringerne i § 9, stk. 1 og 2.

Til nr. 13

Sammenlægningsreglerne i *lovens § 13* har siden lovændringen i 1967 tilsigtet at give mulighed for en udvikling i retning af større brug i takt med den tekniske og økonomiske udvikling i landbruget. Ved lovændringen i 1989 blev arealgrænsen forhøjet fra 100 ha til 125 ha, og ved lovændringen i 1994 blev arealgrænsen yderligere forhøjet til 150 ha. Ved lovændringen i 1989 blev der samtidig åbnet adgang til, at arealgrænsen kunne overskrides i det omfang, der var behov for arealer for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende. Denne bestemmelse er fortsat gældende efter lovændringen i 1994.

Strukturudviklingen i landbruget har imidlertid ført til, at der på visse landbrugsejendomme er sket en

koncentration af store husdyrbesætninger, der har medført en øget efterspørgsel efter jord til udbringning af husdyrgødning. Der har således været en tendens til etablering af store husdyrbrug, der ved køb af suppleringsjord kan overskride arealgrænsen på 150 ha i et betydeligt omfang. Samtidig er der ved sammenlægning til disse store husdyrbrug sket nedlægnings af ejendomme, der skønnes bevaringsværdige til opretholdelse som en selvstændig ejendom.

På baggrund heraf foreslås reglerne om sammenlægning af landbrugsejendomme i *lovens § 13* – som nævnt i de almindelige bemærkninger, afsnit 5 – strammet, således at arealgrænsen i *lovens § 13, stk. 1*, nedsættes fra 150 ha til 100 ha. Denne arealgrænse skal bidrage til at bevare ejendomme af en passende størrelse, der kan drives selvstændigt, eller som kan indgå i en bedrift bestående af flere ejendomme i overensstemmelse med byggekloksprincippet.

Det foreslås samtidig at ophæve adgangen til at overskride arealgrænsen på grund af harmonibehov, således at en landmand ikke ved sammenlægning kan »bygge sig til jord« ud over arealgrænsen på 100 ha.

En stramning af disse regler vil – sammen med indgrebet mod »gårdslagtning« (dvs. fraskillelse af landbrugsjorder fra bygninger) ved »pinsepakken 1998«, der bl.a. indeholdt en stramning af ejendomsavancebeskatningsloven og afskrivningsloven – formindske tendensen til nedlægnings af bevaringsværdige ejendomme.

Sammenlægning ud over arealgrænsen på 100 ha vil herefter kun kunne tillades, når særlige forhold taler for det. Arealgrænsen i § 13, stk. 1, kan således – som hidtil – fraviges i mindre omfang under hensyn til jordernes bonitet og under hensyn til forholdene i den konkrete situation. Der kan derimod ikke dispenseres fra 100 ha-grænsen på grund af harmonibehov

Reglerne i *lovens § 13, stk. 2*, tager bl.a. sigte på at sikre en god jordarrondering og ejendomsstruktur ved sammenlægning. Disse regler forudsættes opretholdt uændret, idet der dog foretages en redaktionel ændring i stk. 2, nr. 3, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 14.

De grundlæggende principper i reglerne om fortrinsstilling i *lovens § 13, stk. 3-5*, opretholdes uændret, idet der dog sker en væsentlig udvidelse af fortrinsreglerne.

Reglerne i § 13, stk. 3, giver – som hidtil – mulighed for, at jordbrugere, der ejer en bedrift på under 70 ha, kan gøre fortrinsstilling til suppleringsjord gældende, hvis jorderne efter § 13, stk. 2, kan tillades sammenlagt med den pågældende ejendom.

Efter de gældende regler er det en betingelse i § 13, stk. 3, nr. 2, at suppleringsjorden skal ligge inden for en vejafstand på 1 km fra bygningerne på den ejendom, som naboen ønsker suppleret.

Denne bestemmelse foreslås udvidet, således at afstandsgrænsen på 1 km øges til 2 km svarende til den generelle afstandsgrænse for sammenlægning i § 13, stk. 2, nr. 1. Der er her tale om en væsentlig udvidelse af fortrinsreglerne. Se i øvrigt bemærkningerne nedenfor til forslagens nr. 16.

Udtrykket »naboer«, der kan gøre krav på fortrinsstilling, anvendes i det følgende i en udvidet betydning om alle jordbrugere, der ejer en landbrugsejendom inden for afstandsgrænsen på 2 km.

Efter de gældende regler kan alle jordbrugere, herunder ejere af fritidslandbrug, gøre krav på en fortrinsstilling. En person, der ejer et fritidslandbrug på f.eks. 5 ha, kan således gøre krav på fortrinsstilling til suppleringsjord, hvorved ejendommen suppleres op til 30 ha, uden at den pågældende har vist interesse for landbrug, f.eks. ved selv at drive den ejendom, der ønskes suppleret, eller ved at have gennemgået kurser, som er relevante for den jordbrugsmæssige drift af ejendommen.

Reglerne om fortrinsstilling er således i visse situationer blevet anvendt af naboer, der ikke selv har drevet deres ejendom, men som alene har ønsket suppleringsjord af hensyn til f.eks. jagttrettigheder og udnyttelse af rekreative værdier.

På baggrund heraf foreslås det, at der stilles krav om, at en nabo, der ønsker fortrinsstilling, skal kunne dokumentere et vist praktisk kendskab til landbrug, der skal være opfyldt inden købet af suppleringsjord. Hjemlen til disse krav er præciseret i forslagens nr. 18, jf. bemærkninger nedenfor til denne bestemmelse.

I forbindelse med reglerne om fortrinsstilling er det efter de gældende regler i § 13, stk. 3, nr. 4, en betingelse, at den pågældende nabo vil erhverve jorden til en pris, der svarer til sædvanlig handelspris for landbrugsjord af tilsvarende bonitet i området, og som – hvis der ikke kan opnås enighed herom mellem parterne – fastsættes af jordbrugskommissionen.

Ved administrationen af denne regel har der hidtil været stillet krav om, at en nabo, der ønsker at gøre fortrinsstilling gældende, selv skal komme med et pristilbud på, hvor meget den pågældende vil betale. På baggrund heraf træffer jordbrugskommissionen afgørelse af, om den tilbudte pris giver grundlag for en fortrinsstilling, og om naboen opfylder de øvrige betingelser for fortrinsstilling. Hvis naboen får fortrinsstilling, må parterne som udgangspunkt selv finde en løsning, hvor de bliver enige om handelsvilkårene.

Hvis parterne ikke kan blive enige, skal jordbrugskommissionen træffe afgørelse om prisen og eventuelt tillige om størrelsen og afgrænsningen af suppleringsjordsarealet.

Denne fremgangsmåde har i praksis givet anledning til, at sager om fortrinsstilling i visse situationer trækkes i langdrag, idet en part i sagen, der er utilfreds med jordbrugskommissionens afgørelse, både kan klage i forbindelse med afgørelsen af, om betingelserne, herunder pristilbud, for fortrinsstilling er opfyldt, og en senere afgørelse, hvor jordbrugskommissionen fastsætter den pris, der er afgørende for, om fortrinsstillingen bevares.

På baggrund heraf er det hensigten at fastsætte bestemmelser om, at en nabo, der ønsker fortrinsstilling, ikke længere skal fremkomme med et pristilbud i forbindelse med naboerklæring, hvor der fremsættes ønske om suppleringsjord. Der er herved tale om en udvidelse af reglerne om fortrinsstilling, idet udgangspunktet er, at en nabo kan opnå fortrinsstilling, hvis naboen blot opfylder de øvrige betingelser for fortrinsstilling.

Det er hensigten at fastsætte regler, der tager sigte på, at forhandlingerne mellem parterne om pris mv. ikke trækker i langdrag, f.eks. ved, at der fastsættes en frist på 4 uger, inden for hvilken parterne skal blive enige om pris mv. og ved, at der kan stilles krav om en bankgaranti eller lignende til sikkerhed for et beløb svarende til sædvanlig handelspris for landbrugsjord.

Der skal endvidere kunne fastsættes en frist, inden for hvilken ansøgere om fortrinsstilling skal dokumentere, at de opfylder betingelserne for at bevare en fortrinsstilling. Der kan også fastsættes en frist for dokumentation for fornøden vejadgang til suppleringsjorden, jf. bemærkningerne til forslagens nr. 16. Hvis der ikke fremsendes dokumentation til jordbrugskommissionen inden den fastsatte frist, bortfalder fortrinsstillingen.

Hvis parterne ikke kan blive enige, skal jordbrugskommissionen – som hidtil – fastsætte den pris, der er afgørende for, om fortrinsstillingen bevares. Spørgsmålet om prisniveau kan herefter kun påklages én gang til Strukturdirektoratet. Der kan dog kun klages over retlige spørgsmål.

I områder, hvor der er behov for en særlig indsats til sikring af drikkevandsinteresser (indsatsområder), kan kommuner og amtskommuner – i overensstemmelse med anbefaling fra Drikkevandsudvalget – erhverve landbrugsjorder, uden at nabolandmænd kan gøre krav på fortrinsstilling. Videreafhændelse af arealer, der eventuelt er pålagt dyrkningsbegrænsninger,

skal dog ske efter reglerne i landbrugsloven, herunder fortrinsreglerne.

Reglerne i *lovens § 13, stk. 5*, skal fortsat give mulighed for suppleringsbrug af husdyrbrug, der har behov for jord for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende, uden at naboer, der ikke har harmonibehov, kan gøre krav på en fortrinsstilling.

Disse regler opretholdes således i princippet uændret, idet der fortsat lægges vægt på at tilgodese miljøhensyn og at fremme harmoniske brug ved at give landmændene mulighed for ved køb af suppleringsjord at opfylde de krav, der pålægges gennem miljølovgivningen. Reglerne tilgodeser ligeledes investeringer i husdyrproduktion og en bedre udnyttelse af produktionsapparatet. Hertil kommer, at husdyrproduktionen er af meget væsentlig betydning for beskæftigelsen og for samfundsøkonomien.

Reglerne om harmoni i bedriften har en nøje sammenhæng med reglerne om udbringning af husdyrgødning i miljølovgivningen. Det er tanken, at oplysninger fra mark- og gødningsplaner, bl.a. om antal DE mv., også skal indgå ved beregningen af arealbehovet.

De særlige regler i *§ 13, stk. 5*, om fortrinsstilling for bedrifter med en væsentlig specialproduktion (gartnerier og planteskoler) opretholdes ligeledes uændret.

I *§ 13, stk. 5*, foretages dog en ændring af redaktionel karakter, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 20.

Efter reglerne i *lovens § 13, stk. 6*, skal der ved arealgrænserne i stk. 1-3 og stk. 5 ikke medregnes skovarealer, der er pålagt fredskovspligt, og arealer, der er helt uden dyrkningsmæssig værdi, f.eks. søarealer, strandbredder og lignende.

Afgrænsningen af ovennævnte arealer foreslås præciseret nærmere, idet udtrykket »dyrkningsmæssig værdi« foreslås ændret til »jordbrugsmæssig værdi«, jf. bemærkninger til forslaget nr. 21.

Samtidig foreslås begrebet fradragsarealer udvidet til også at omfatte arealer, der ikke må tilføres gødning.

Forslaget tager sigte på, at der inden for landbrugslovens arealgrænser gives mulighed for at få erstatningsjord som kompensation for arealer, der i forbindelse med etablering af våde enge og lignende ikke længere kan anvendes i omdriften.

Arealer, der pålægges varige dyrkningsrestriktioner, eller som f.eks. ved 20-årige aftaler udtages fra dyrkning og pålægges bestemmelser om, at de ikke må tilføres gødning, skal således ikke medregnes ved arealgrænserne på 100 ha i stk. 1, 300 ha i stk. 2 og 70 ha i stk. 3. Bestemmelsen tager sigte på at fremme miljøhensyn og at give landmændene et større incita-

ment til at udlægge dele af deres arealer til våde enge og lignende naturarealer. Se i øvrigt bemærkningerne til forslaget nr. 21 nedenfor.

Dispensationsbestemmelsen i *§ 13, stk. 7*, opretholdes uændret. Der skal – som ovenfor nævnt – fortsat være mulighed for at fravige arealgrænsen på 100 ha i mindre omfang, når særlige forhold taler for det, f.eks. under hensyn til jordernes bonitet.

Ved etablering af våde enge og lignende er udgangspunktet som ovenfor nævnt, at arealer, der pålægges dyrkningsrestriktioner, hvorefter de bl.a. ikke må tilføres gødning, ikke skal medregnes ved arealgrænserne. I situationer, hvor arealerne ikke kan side-stilles med fradragsarealer, men hvor arealerne dog har en væsentlig mindre værdi til jordbrugsdrift, f.eks. som følge af en vandstandshævning, vil dette dog kunne tale for, at der meddeles dispensation fra arealgrænsen på 100 ha i stk. 1 eller 300 ha i stk. 2.

Der kan derimod ikke dispenseres til køb af erstatningsarealer som kompensation for arealer, der i forvejen er fradragsarealer. Der kan normalt heller ikke dispenseres fra afstandsreglen i *§ 13, stk. 2, nr. 1*, i forbindelse med etablering af våde enge.

Erhvervelse af erstatningsarealer i forbindelse med dispensation må som udgangspunkt ske i forbindelse med etablering af våde enge eller lignende, f.eks. ved jordfordeling. Der kan dog også dispenseres, når erhvervelsen sker i op til 8 år efter, at der er indgået aftale om etablering af våde enge eller lignende.

Endvidere vil der kunne dispenseres fra de generelle erhvervelsesbetingelser, der indgår i begrebet »uhensigtsmæssig ejendomsfordeling« i *§ 13, stk. 2, nr. 3*, i forbindelse med køb af erstatningsjord som kompensation for arealer, der udlægges til våde enge. Der vil herunder kunne dispenseres fra bopælskravet eller uddannelseskravet, jf. også bemærkninger til forslaget nr. 27 (om *lovens § 18, stk. 4*).

Der vil – som hidtil – også kunne dispenseres fra arealgrænserne ved køb af erstatningsarealer, når der afgives arealer ved ekspropriation eller jordfordeling (mageskifte), f.eks. i forbindelse med landbrug/miljøprojekter, vejanlæg mv. Det gælder dog ikke ved ekspropriation af arealer til bymæssige formål og lignende.

Til nr. 14

Den foreslåede ændring i *§ 13, stk. 2, nr. 3*, hvorved arealgrænsen nedsættes fra 450 ha til 300 ha er en følge af, at arealgrænsen i stk. 1 nedsættes fra 150 ha til 100 ha. Arealgrænsen på 300 ha svarer til, at der ved reglerne om erhvervelse af landbrugsejendomme er

adgang til at købe indtil 3 ejendomme, jf. lovens § 16, stk. 3, der hver for sig kan suppleres op til 100 ha.

Til nr. 15

Den foreslåede ændring i *lovens § 13, stk. 3*, er af redaktionel karakter, idet den skal tydeliggøre gældende praksis, hvorefter der gælder de samme regler ved fortrinsstilling efter § 13, stk. 3, som ved køb af ejendom nr. 2 og 3 efter reglerne i § 16, stk. 3, nr. 6, og hvorefter medejede ejendomme også skal medregnes ved arealgrænsen på 70 ha.

Til nr. 16

Forslaget om at udvide afstandsgrænsen i § 13, stk. 3, nr. 2, ved fortrinsstilling fra 1 km til 2 km tager – som ovenfor nævnt under nr. 13 – sigte på en udvidelse af fortrinsreglerne.

En landmand kan således få fortrinsstilling til suppleringsjord, hvis jorden ligger inden for en vejafstand på 2 km fra bygningerne på den ejendom, som ønskes suppleret. I vejafstanden medregnes – som hidtil – færdsel ad offentlig og privat vej samt færdsel over egen jord. Hvis der er tale om suppleringsaf en landbrugsejendom, hvor bygningerne er fraskilt, regnes afstanden dog til ejendommens hovedlod (uden bygninger).

Det er som udgangspunkt en forudsætning, at færdslen sker ad bestående offentlig eller privat vej, og at der ikke skal anlægges ny adgangsvej over anden mands ejendom. Hvis der påtænkes etableret en ny vej over anden mands ejendom eller over egen jord, skal jordbrugskommissionen bl.a. vurdere, om der sker en uheldig deling af jorderne for driften.

I forbindelse med ansøgning om fortrinsstilling skal der – som hidtil – redegøres for, hvilken vejadgang, der ønskes anvendt, normalt ved indtegnings på kortskitse. Hvis det viser sig, at denne vejforbindelse overstiger 2 km, er betingelserne for at opnå fortrinsstilling ikke opfyldt.

Hvis det er nødvendigt, at der etableres en ny vejadgang over anden ejendom eller over egen jord, skal ansøgeren inden en frist, f.eks. 4 uger, dokumentere over for jordbrugskommissionen, at der kan etableres fornøden vejadgang, der er under 2 km. Det samme gælder, hvis der er tale om etablering af ny overkørsel til offentlig vej, bro over vandløb eller lignende. Hvis denne frist overskrides, kan der ikke opnås fortrinsstilling.

Til nr. 17

Den foreslåede ændring i § 13, stk. 3, nr. 3, er af redaktionel karakter, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 15.

Til nr. 18

Den foreslåede ændring af *lovens § 13, stk. 3*, hvor efter en nabo, der fremsætter ønske om suppleringsjord, skal kunne dokumentere et vist praktisk kendskab til jordbrug, tager – som nævnt ovenfor under nr. 13 – sigte på at sikre, at den pågældende har vist interesse for drift af landbrug.

Det er hensigten at fastsætte nærmere retningslinier, hvorefter indholdet af dette – ret lempelige – uddannelseskrav anses opfyldt, når den pågældende

- selvstændigt har drevet en jordbrugsbedrift med et dyrket areal på mindst 5 ha som ejer eller forpagter i en sammenhængende periode af mindst 4 år inden for de sidste 10 år, heraf mindst 2 år her i landet, og der har været tale om en jordbrugsproduktion af en vis størrelse, eller
- har været beskæftiget som arbejdstager ved praktisk jordbrug i mindst 3 år inden for de sidste 10 år, heraf mindst 2 år her i landet, eller
- inden for de sidste 5 år har gennemgået kurser, som er relevante for den jordbrugsmæssige drift af ejendommen, og kurserne sammenlagt har haft en længde på mindst 3 måneder.

Hvis naboen efter suppleringen bliver ejer af mere end 30 ha, skal de generelle uddannelseskrav for køb af ejendomme over 30 ha være opfyldt for at opnå fortrinsstilling.

Til nr. 19

Den foreslåede ændring i § 13, stk. 4, er en følge af forslaget nr. 18 om et lempeligt uddannelseskrav ved fortrinsstilling.

Til nr. 20

Den foreslåede ændring i *lovens § 13, stk. 5*, er en følge af, at bestemmelsen i § 13, stk. 1, 2. pkt., om, at arealgrænsen (på 150 ha) kan overskrides på grund af harmoni, ophæves, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 13, og at afstandsgrænsen ved fortrinsstilling udvides fra 1 km til 2 km, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 16. Udgangspunktet er således, at der gælder de samme regler ved køb af suppleringsjord efter § 13, stk. 5, som ved køb af ejendom nr. 2 eller 3 efter reglerne i § 18, stk. 7.

Til nr. 21

Reglerne om fradragarealer i *lovens § 13, stk. 6*, foreslås – som nævnt ovenfor under nr. 13 – præciseret, idet udtrykket »dyrkningsmæssig værdi« ændres til »jordbrugsmæssig værdi«. Denne betegnelse er mere dækkende, idet der efter gældende praksis ikke kan ske fradrag af vedvarende græsningsarealer, der i

almindelig sprogbrug ofte ikke henregnes til dyrkningsjorder.

Som nævnt ovenfor under nr. 13 foreslås begrebet fradragssarealer samtidig udvidet til også at omfatte arealer, der som følge af stedsevarende dyrkningsrestriktioner eller 20-årige aftaler ikke må tilføres gødning. Det gælder dog kun, når der er tale om restriktioner af offentligretlig karakter, eller som tager sigte på at opfylde frivillige aftaler med offentlige myndigheder eller lignende, herunder offentlige og private almene vandforsyninger, om beskyttelse af natur og miljø.

En række arealer, der henligger som naturarealer, der ikke har et gødskningsbehov, må således efter reglerne i natur- og miljølovgivningen ikke tilføres gødning.

Inden for visse områder, der af amtsrådene er udlagt som særligt følsomme landbrugsområder (SFL-områder), kan der i medfør af EU's forordning om miljøvenlige produktionsmetoder og strukturloven opnås støtte til en række miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger. (Rådets forordning (EØF) nr. 2078/92 af 30. juni 1992 om miljøvenlige produktionsmetoder i landbruget, samt om naturpleje, EFT nr. L 215, af 30.7.1992, s. 85.). Det gælder f.eks. ordningerne om udtagning af agerjord og græsarealer uden for omdriften samt ordninger om miljøvenlig drift af græsarealer og pleje af natur- og græsarealer, hvor der kan indgås aftaler om støtte for en 20-årig periode, hvorefter der ikke må tilføres gødning.

Der kan også være tale om arealer, hvor der i forbindelse med etablering af våde enge eller beskyttelse af drikkevandsressourcer mv. indgås frivillige aftaler, hvorefter arealerne ikke må tilføres gødning.

Sådanne arealer, der over en længere periode ikke må tilføres gødning, kan som udgangspunkt sidestilles med fradragssarealer. Hvis der kun er et mindre åremål tilbage af en sådan aftale, f.eks. 10 år, kan arealerne dog ikke sidestilles med fradragssarealer, når arealerne ved udløbet af aftalen på ny kan inddrages i omdriften.

Aftaler, der alene indeholder en begrænset anvendelse af gødning, medfører ikke, at arealerne kan sidestilles med fradragssarealer. Det samme gælder aftaler, der indeholder forbud mod anvendelse af pesticider mv.

Til nr. 22

Den foreslåede ændring i § 16, stk. 1, nr. 6, er af redaktionel karakter. Udtrykket »jordbrugsuddannelse« omfatter uddannelser inden for landbrug, skovbrug og gartneri mv., der fastlægges af undervisningsministeren. I relation til erhvervelse af landbrugsejendomme

kan der stilles supplerende krav, f.eks. om praktisk erhvervs erfaring.

Til nr. 23

Den foreslåede ændring i lovens § 16, stk. 3, er af redaktionel karakter, idet den skal tydeliggøre, at ejendommene til enhver tid skal kunne drives sammen, medmindre der meddeles dispensation efter lovens § 18.

Bestemmelsen skal dog ikke være til hinder for, at en person, der ved arv eller familiehandel er blevet ejer af 2 landbrugsejendomme, der ligger mere end 10 km fra hinanden, vil kunne få tilladelse til at erhverve en ejendom nr. 3, hvis denne ligger inden for en vejafstand på 10 km fra den ejendom, hvor den pågældende bor. Den ændrede formulering skal bl.a. præcisere, at bopælspligten ved erhvervelse af ejendom nr. 3 i fri handel skal opfyldes inden for afstandsreglen på 10 km, og at det således er en forudsætning for erhvervelsen, at erhververen opfylder bopælskravet i mindst 8 år efter erhvervelsen, enten fra en ejendom som den pågældende i forvejen er ejer eller medejer af inden for en vejafstand på 10 km fra den erhvervede ejendom eller ved at tage fast bopæl på den senest erhvervede ejendom.

Afstandsreglen ved køb af ejendom nr. 2 eller 3 opretholdes uændret med 10 km.

Til nr. 24 og 25

Det foreslås, at kravet i lovens §§ 17 og 17 a om den tidligere ejers 3 års ejertid før det 67. år forhøjes til 8 år.

Forslaget skal gøre det vanskeligere at omgå lovens regler, f.eks. i forbindelse med reglerne om fortrinsstilling, hvor der efter de gældende regler kan foretages overdragelse af en ejendom mellem forældre og børn og 3 år senere en tilbageskødning mellem disse, uden at reglerne om fortrinsstilling skal bringes i anvendelse.

Kravet om ejertid angår – som hidtil – hele ejendommen, og supplerer af en ejendom, f.eks. 5 år før det 67. år, medfører således, at kravet om mindst 8 års ejertid ikke er opfyldt.

Der skal dog være dispensationsmulighed i særlige situationer, f.eks. ved tidlig død eller ulykke, eller hvis der er sket en mindre supplerer af ejendommen, og der ikke er tale om forsøg på omgåelse.

Der vil også kunne dispenseres i særlige situationer, hvor der er planlagt generationsskifte efter de hidtil gældende regler, og hvor de nye regler vil ramme uforholdsmæssigt hårdt.

Til nr. 26

Der foreslås en redaktionel ændring i *lovens § 17 b*, idet henvisningen til § 16 gælder både for ejendom nr. 1 og for ejendom nr. 2 og 3.

Til nr. 27

Det foreslås, at det i *lovens § 18, stk. 4*, præciseres, at der skal kunne dispenseres fra lovens erhvervsbetingelser, hvis erhvervelsen sker i forbindelse med etablering af våde enge, naturgenopretning og lignende. Der vil normalt kunne dispenseres til køb af erstatningsjord i op til 8 år efter, at der er indgået aftale om etablering af våde enge eller lignende.

Bestemmelsen tager bl.a. sigte på en situation, hvor en landmand afhænder sin landbrugsejendom i forbindelse med etablering af våde enge, evt. som et led i en jordfordeling, og hvor landmanden ønsker at erhverve en anden landbrugsejendom (erstatningsjord) uden for projektområdet.

Der vil i særlige tilfælde f.eks. kunne dispenseres fra bopælskravet, således at en landmand, der efter erhvervsbetingelserne ikke længere har bopælspligt på sin ejendom, kan erhverve en anden landbrugsejendom, uden at der stilles krav om, at bopælspligten skal opfyldes for en ny 8-årig periode. Der vil derimod normalt ikke kunne dispenseres fra bopælskravet i situationer, hvor der er tale om køb af erstatningsjord.

Til nr. 28

Der er tale om en redaktionel ændring i *lovens § 18, stk. 7*, idet der skal gælde de samme regler ved køb af suppleringsjord efter § 13, stk. 5, som ved køb af ejendom nr. 2 eller 3 efter § 18, stk. 5.

Til nr. 29

Bestemmelsen i *lovens § 18 a, stk. 5*, indeholder en definition af begrebet »medejer« af en landbrugsejendom. Ved lovændringen i 1989, der bl.a. gav adgang til selskabseje i landbruget ved de såkaldte § 20-selskaber, blev alene landmanden i selskabet betragtet som medejer, medens de øvrige investorer i selskabet ikke betragtes som medejere.

Som nævnt under bemærkningerne til forslagets nr. 30 er reglerne i *lovens § 20* i en del situationer blevet anvendt til »at komme uden om« landbrugslovens generelle erhvervsbetingelser, idet der efter de gældende regler ikke stilles krav til investorer, der ikke betragtes som medejere.

På baggrund heraf foreslås en stramning af begrebet medejer, således at alle personer, der ejer 1/5 eller derover af kapitalen i et selskab, der ejer en landbrugsejendom, betragtes som medejer. En person, der skal

opfylde betingelserne i § 20, stk. 1, litra a eller b, betragtes – som hidtil – som medejer, selvom den pågældende f.eks. kun ejer 10 pct. af selskabskapitalen. Disse personer omfattes dermed af lovens generelle erhvervsbetingelser, f.eks. afstandsreglen på 10 km til anden ejendom og begrænsningen i antal ejendomme (højst 3).

Der henvises i øvrigt til omtalen af overgangsregler under forslag til *lovens § 20* nedenfor.

Til nr. 30

Reglerne i *lovens § 20*, der giver adgang til, at aktie- og anpartsselskaber kan erhverve landbrugsejendomme, hvis en person, der opfylder de sædvanlige erhvervsbetingelser, har stemmeflertal i selskabet, blev indføjet i landbrugsloven ved lovændringen i 1989.

Reglerne er en undtagelse fra hovedreglen i § 21 om, at selskaber mv. kun kan erhverve en landbrugsejendom efter forudgående tilladelse. Der blev ved lovændringen i 1989 lagt vægt på, at betingelserne for de såkaldte § 20-selskaber sikrede en ejerform, der lå nær ved det personlige selveje, idet landmanden i selskabet skulle have den afgørende indflydelse på bedriften. Selskabsformen blev betragtet som en alternativ finansieringsform, der kunne give landbrugserhvervet mulighed for at få tilført ansvarlig kapital, der f.eks. kunne lette generationsskiftet.

Det var ved lovforslaget i 1989 forudsat, at erfaringerne med disse nye ejerformer skulle vurderes nærmere, når der ud over enkeltmandsejede selskaber og familieselskaber er registreret 500 aktie- eller anpartsselskaber som ejere af landbrugsejendomme.

Ved lovændringen i 1994 skete der en stramning af reglerne, idet der blev stillet krav om, at landmanden i selskabet skulle eje mindst 10 pct. af selskabskapitalen.

Der var pr. 1. september 1998 registreret 851 selskaber, heraf 275 aktieselskaber og 576 anpartsselskaber, der ejer i alt 926 ejendomme. Disse selskaber ejer i alt ca. 39.000 ha svarende til en gennemsnitsstørrelse for selskabsejede ejendomme på ca. 42 ha. Af de 851 selskaber er 350 enkeltmandsejede selskaber og 168 er familieselskaber. De resterende 333 selskaber har udover landmanden i selskabet en eller flere fremmede investorer.

Der kan dog være sket ændringer inden for ovennævnte kategorier af selskaber, hvorved der f.eks. er indtrådt en eller flere fremmede investorer i et enkeltmandsejet selskab, idet der alene sker indberetning om § 20-selskaber i forbindelse med tinglysning af adkomst for selskabet og senere ændringer, hvorved

landmanden i selskabet udskiftes med en ny person, der opfylder erhvervsbetingelserne.

Udviklingen i selskaberhvervelser er således ikke gået så hurtigt som forventet i 1989. Reglerne er i en del tilfælde anvendt for at lette generationsskiftet, såvel på større landbrug som på mindre ejendomme (under 30 ha).

I en del tilfælde synes selskabsformen at være begrundet i ønsket om kapitaltilførsel. I andre tilfælde synes der derimod at være tale om, at initiativet kommer fra selskabet/kapitalen, der indgår aftale med en person, der opfylder betingelserne for at være »landmand i selskabet«.

Efter reglerne i § 20, stk. 1, skal landmanden i selskabet opfylde betingelserne for personlig erhvervelse af ejendommen, herunder bopælskrav, uddannelseskrav, antal ejendomme (højest 3) og afstandsreglen på 10 km, ligesom reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord gælder, hvis selskabet/landmanden i selskabet vil komme til at eje mere end 70 ha ved køb af jord. Landmanden skal – som ovenfor nævnt – eje mindst 10 pct. af selskabskapitalen og have en indflydelse på ejendommens drift, der kan sidestilles med det personlige selveje.

Der er derimod ingen krav til de øvrige investorer, der kan eje indtil 90 pct. af selskabskapitalen, uden at de betragtes som medejer af en landbrugsejendom, jf. bemærkningerne til forslaget nr. 29. En person kan således være hovedinvestor med indtil 90 pct. af selskabskapitalen i flere § 20-selskaber, der erhverver landbrugsejendomme, hvor en anden person (landmanden i selskabet) opfylder lovens erhvervsbetingelser.

Reglerne i § 20 er således i en del situationer blevet anvendt til »at komme uden om« landbrugslovens generelle erhvervsbetingelser, herunder f.eks. bopælskravet og reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord.

Forslag til nye regler

Der foreslås derfor i forslaget § 20, stk. 1, indført en stramning, således at kun enkeltmandsejede og familieejede selskaber samt selskaber, hvor der tilføres kapital fra pensionskasser og livsforsikringsselskaber, kan erhverve en landbrugsejendom uden tilladelse.

Kommanditaktieselskaber omfattes – som hidtil – ikke af reglerne i § 20.

Ved familieejede selskaber forstås selskaber, hvor der foruden landmanden i selskabet kan deltage dennes ægtefælle, søskende eller beslægtede i ret op- eller nedstigende linie. Afgrænsningen af familiekredsen

svarer således til definitionen af familiekredsen i § 18 a, stk. 1, nr. 1.

Personer uden for denne familiekreds, f.eks. søskendebørn og svigerbørn eller personer, der lever i et papirløst samlivsforhold, omfattes derimod ikke af reglerne. Kravet i § 20, stk. 1, nr. 2, er heller ikke opfyldt, hvis de øvrige aktier eller anpartes f.eks. ejes af et selskab, hvor alle aktier eller anpartes ejes af landmandens søskende.

Ved ovennævnte bestemmelser i § 20, stk. 1, begrænses adgangen til selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme uden forudgående tilladelse til en væsentlig mindre kreds af selskaber end hidtil. For denne kreds af selskaber opretholdes i princippet de nugældende bestemmelser. Stramningen vedrørende begrebet medejer, jf. bemærkningerne til nr. 29, og præciseringen vedrørende landmandens beføjelser i selskabet, der omtales nedenfor i forbindelse med § 20, stk. 4, skal dog gælde for alle § 20-selskaber, herunder såvel bestående selskaber, der ejer en landbrugsejendom, som nye selskaber, der erhverver en landbrugsejendom efter dispensationsbestemmelsen i § 20, stk. 7. Se i øvrigt om overgangsregler nedenfor.

Betingelserne i § 20, stk. 1, skal både være opfyldt, for at selskabet kan erhverve en landbrugsejendom, og for at selskabet lovligt kan være ejer af ejendommen.

Landmanden i selskabet kan således udskiftes med en ny person, der opfylder de personlige betingelser for erhvervelse af ejendommen, når de øvrige deltagere i selskabet fortsat er inden for den i stk. 1 omtalte kreds.

Hvis der indtræder andre aktie- eller anpartshavere i selskabet, er betingelserne for, at selskabet kan bevare adkomst på ejendommen ikke længere opfyldt, jf. nedenfor om § 20, stk. 4.

Tilførsel af kapital fra andre institutionelle investorer end pensionskasser og livsforsikringsselskaber kræver ligeledes tilladelse efter § 20, stk. 7.

Bestemmelsen i § 20, stk. 2, om, at alle aktier skal være noteret på navn, er uændret i forhold til 1989- og 1994-loven.

Bestemmelsen i § 20, stk. 3, fastslår i overensstemmelse med gældende praksis, at selskabets vedtægter og aftaler mellem selskabets deltagere ikke må stride mod reglerne i landbrugsloven.

Efter bestemmelsen i § 20, stk. 4, skal et selskab i situationer, hvor selskabet ikke længere opfylder betingelserne i § 20, stk. 1, afhænde ejendommen inden en frist på 6 måneder, medmindre der opnås dispensation efter § 20, stk. 7. Det gælder således i situationer, hvor betingelserne i § 20, stk. 1 og 2, ikke længere er opfyldt, f.eks. hvis der indtræder en ny landmand i sel-

skabet, og reglerne om fortrinnsstilling til suppleringsjord eventuelt skal bringes i anvendelse, eller hvis der indtræder nye aktie- eller anpartshavere (fremmede investorer) i selskabet.

Bestemmelsen i § 20, stk. 5, indeholder hjemmel til, at fødevareministeren kan fastsætte nærmere regler for udøvelse af landbrug i selskabsform, herunder regler der giver hjemmel til at fravige regler i den almindelige selskabslovgivning. Der skal endvidere kunne fastsættes regler om afhændelse af aktier eller anparter, bopælspligt mv., og regler for de beføjelser og opsigelsesvilkår mv., der skal tilkomme landmanden i selskabet. Disse regler skal ikke kunne tilside-sættes ved aftale mellem deltagerne i selskabet.

Gældende praksis fremgår bl.a. af vejledning om selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme og § 84 i landbrugslovs-cirkulæret (cirkulære nr. 114 af 11. juli 1995). Det er hensigten at fastsætte bindende regler, der ligger nær ved denne praksis.

Der vil herunder blive fastsat regler, der tager sigte på at sikre,

- at landbrugslovens erhvervelsesbetingelser til enhver tid opfyldes ved udskiftning af landmanden i selskabet og ved ændringer i kredsen af selskabets deltagere,
- at landmandens stemmeflertal fremkommer direkte af den stemmeret, der er tillagt de aktier eller anparter, som landmanden ejer i selskabet,
- at landmanden i selskabet i kraft af sin stemmeflerhed varetager den daglige ledelse af selskabet, herunder ejendommens drift, og træffer beslutning om sædvanlige dispositioner, herunder nyanskaffelser og investeringer af normal landbrugsmæssig karakter,
- at tegningsreglen udformes således, at selskabet ikke kan tegnes uden om landmanden i selskabet, og
- at landmanden i selskabet skal være medlem såvel af bestyrelsen som af direktionen, hvis der nedsættes sådanne organer.

Det er endvidere hensigten at fastsætte regler, hvor-efter der – uanset om der i selskabets vedtægter eller ved aftaler mellem selskabets deltagere måtte være af-talt et kortere opsigelsesvarsel, f.eks. i forbindelse med indløsning af aktier, jf. § 20 a i aktieselskabslo-ven, eller i henhold til en direktørkontrakt – tilkom-mer landmanden i selskabet et opsigelsesvarsel på mindst 12 måneder.

Det er hensigten at fastsætte en præceptiv (ufravi-gelig) bestemmelse, der medfører, at en aftale mellem parterne på f.eks. 6 måneders opsigelsesvarsel må betragtes som ugyldig mellem parterne for så vidt angår

opsigelsesvarslet, idet der altid skal tilkomme land-manden i selskabet et opsigelsesvarsel på mindst 12 måneder.

Kravet om et opsigelsesvarsel på mindst 12 måne-der skal underbygge landmandens indflydelse i sel-skabet, således at den pågældende ikke med kort var-sel kan udskiftes med en anden person, der kan ind-træde som landmand i selskabet. Der er her tale om en stramning af hidtil gældende praksis, hvor der har væ-ret stillet krav om et opsigelsesvarsel på mindst 6 må-neder.

En bestyrelse må således ikke kunne overtage den daglige ledelse af driften uden om landmanden, der som udgangspunkt skal have en stillingsfuldmagt som en direktør i selskabet.

Bestemmelsen i § 20, stk. 6, der giver hjemmel for en indberetnings- og oplysningspligt for § 20-selska-ber, er en videreførelse af den gældende lovs § 20, stk. 3.

Som følge af de skærpede bestemmelser for de øv-rige deltagere i selskabet, herunder familie og frem-medede investorer, skal der bl.a. gives oplysning om, hvorvidt disse er ejere eller medejere af anden land-brugsejendom.

Det er hensigten at stille krav om indberetning om kapital- og stemmefordeling i selskabet med visse mellemrum.

Efter bestemmelsen i § 20, stk. 7, kan der meddeles dispensation for så vidt angår kredsen af investorer, således at aktie- og anpartsselskaber med anden frem-med kapital end angivet i § 20, stk. 1, nr. 2, kan er-hverve en landbrugsejendom, når særlige forhold taler for det.

Der kan derimod ikke dispenseres fra kravet om, at der skal være en landmand i selskabet, jf. § 20, stk. 1, nr. 1, og fra de øvrige betingelser i § 20.

Der kan navnlig være behov for selskabseje i særlige tilfælde i forbindelse med generationsskifte. Det gælder især, hvis der er tale om ejendomme med store investeringer i produktionsapparatet, f.eks. godser, svineproduktion, gartnerier og planteskoler mv., men reglerne kan også anvendes i andre situationer.

I forbindelse med generationsskifte inden for fami-lien vil der kunne dispenseres til et familieejet sel-skab, hvor der deltager en person, der ikke er omfattet af den i § 18 a, stk. 1, nævnte familiekreds, men som dog er i nær familie med landmanden i selskabet. Der vil her kunne tilrettelægges en dispensationspraksis med udgangspunkt i de retningslinier, som gælder for an-partserhvervelse efter § 18 a, stk. 1, f.eks. således at en svigerdatter kan deltage i et § 20-selskab sam-men med sin ægtefælle og svigerforældre.

Der vil også kunne dispenseres, således at et selskab, hvis deltagere er to samlevende personer – lige som ægtefæller – kan betragtes som et familieselskab.

Der vil endvidere kunne dispenseres ved generationsskifte, hvorved en person uden for familien indtræder som investor i et selskab, der ejer eller erhverver en landbrugsejendom. Det gælder f.eks. i en situation, hvor en landmand, der ejer en eller flere landbrugsejendomme i personlig eje eller i et § 20-selskab, og en medarbejder i bedriften ønsker at gennemføre et glidende generationsskifte, hvor den unge landmand indtræder som deltager i selskabet med henblik på, at vedkommende i løbet af nogle år overtager aktier eller anparter, der repræsenterer flertallet af stemmerne. Efter nogle år vil den pågældende person således være landmanden i et selskab, der skal opfylde de generelle betingelser i § 20 for, at ejendommen(e) kan erhverves uden tilladelse.

I situationer, hvor der er tale om et glidende generationsskifte med henblik på erhvervelse af ejendom nr. 2 eller 3, kan der blive tale om, at spørgsmålet om, hvorvidt naboer ønsker fortrinsstilling til suppleringsjord, afklares allerede i forbindelse med, at den unge landmand indtræder som investor i § 20-selskabet, dvs. inden vedkommende får stemmeflertal og bliver landmanden i selskabet, der skal opfylde de generelle erhvervelsesbetingelser.

En tilsvarende fremgangsmåde kan anvendes i situationer, hvor en ung landmand, der i forvejen har en landbrugsejendom (ejendom nr. 1), ønsker at komme ind i et glidende generationsskifte på en ejendom nr. 2 eller 3.

I situationer, hvor der ikke er tale om generationsskifte, vil der også kunne dispenseres, når særlige forhold taler for det.

Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor en landmand, der ejer en landbrugsejendom i et § 20-selskab, ønsker at lade en eller flere medarbejdere i bedriften erhverve aktier eller anparter i ejendommen, således at de knyttes nærmere til driften og får del i driftsudbyttet.

Der kan også nævnes situationer, hvor en kreds af forbrugere eller andre fællesskaber, der har en nær tilknytning til driften af en landbrugsejendom, ønsker at deltage i et § 20-selskab, der ejer ejendommen. Der kan således tilføres kapital fra et andelsselskab, en andelsforening eller lignende, der erhverver aktier eller anparter i § 20-selskabet. Selskabsformen kan eventuelt tillige kombineres med aftaler om at deltage i ejendommens drift og at aftage produkter fra ejendommen.

Der kan endvidere dispenseres i situationer med kapitaltilførsel fra andre institutionelle investorer end pensionskasser og livsforsikringselskaber.

Landbrugsejendomme, hvor der ønskes foretaget større investeringer i en særlig virksomhed, f.eks. golfbane, kursuscenter, skovplantning o. lign., vil ligeledes i overensstemmelse med hidtil gældende praksis efter § 20, jf. § 21, kunne tillades erhvervet af et § 20-selskab, hvor der – foruden landmanden i selskabet – deltager fremmede investorer i virksomheden.

Der forudsættes tilrettelagt en dispensationspraksis, der tager sigte på, at mulighederne for omgæelse af reglerne i landbrugsloven reduceres mest muligt. Der kan bl.a. lægges vægt på, at en investor ikke i forvejen er ejer eller medejer af en landbrugsejendom.

Om administrationen

Som tidligere nævnt i de almindelige bemærkninger, afsnit 5, punkt 6, er det hensigten, at kontrollen med § 20-selskaberne – som hidtil – henlægges til Strukturdirektoratet, der også vil få pålagt administrationen af de nye opgaver vedrørende dispensation til, at selskaber med fremmede investorer kan opnå tilladelse til at erhverve landbrugsejendomme. Dette gælder også situationer, hvor betingelserne i § 20 ikke er opfyldt, og hvor der meddeles påbud om genafhændelse efter reglerne i § 27, jf. også § 20, stk. 4.

Strukturdirektoratets afgørelser efter § 20 skal – som hidtil – ikke kunne påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 30 a, stk. 4.

Om overgangsregler

For så vidt angår selskaber, der har erhvervet landbrugsejendomme efter de hidtil gældende regler i § 20, fremgår det af overgangsreglerne i forslaget § 2, at lovligt etablerede selskaber kan fortsætte uændret. De nye, skærpede regler har således ikke karakter af ekspropriation.

Alle aktier eller anparter kan som udgangspunkt omsættes frit i overensstemmelse med reglerne i den hidtil gældende lov.

Når landmanden udskiftes, og der skal indtræde en ny landmand i selskabet, skal denne opfylde de nye betingelser for personlig erhvervelse af ejendommen (lovens §§ 16, 17, 17 a og 18). De skærpede krav til landmandens beføjelser i selskabet skal også opfyldes. Hvis betingelserne ikke opfyldes, skal selskabet inden en frist på 6 måneder afhænde ejendommen, jf. § 20, stk. 4.

En investor, der ejer 20 pct. eller derover af selskabskapitalen i et eller flere § 20-selskaber, der ejer

en landbrugsejendom, vil efter ikrafttrædelsen af de nye regler blive betragtet som medejer af den eller de pågældende landbrugsejendomme, jf. den skærpede definition af begrebet medejer i § 18 a, stk. 5, (forslagets nr. 29).

Den pågældende vil dog efter ikrafttrædelsen af de nye regler lovligt kunne være medejer af de landbrugsejendomme, der er erhvervet i selskabsform efter de hidtil gældende regler. Dette gælder uanset, om f.eks. afstandsreglen på højst 10 km til anden ejendom eller begrænsningen i antal ejendomme (højst 3) er overskredet.

Hvis vedkommende derimod efter ikrafttrædelsen vil erhverve yderligere en landbrugsejendom eller en andpart i en sådan, skal betingelserne for personlig erhvervelse af ejendommen (lovens §§ 16, 17, 17 a, 18 og 18 a) opfyldes.

Ved udvidelse af selskabskapitalen (aktier eller andparter) eller ved køb af suppleringsjord skal de skærpede regler ligeledes opfyldes.

Til nr. 31

Den foreslåede bestemmelse i § 30 a, stk. 4, indeholder hjemmel til, at fødevarerministeren kan fastsætte nærmere regler for tilsyn med jordbrugskommissionernes behandling af ansøgninger, varetagelse af kontrolopgaver med overholdelse af loven, indberetning om afgørelser og statistiske oplysninger herom samt om, at afgørelser i sager af større betydning eller af principiel karakter skal kunne træffes af ministeren (Strukturdirektoratet).

Som nævnt under de almindelige bemærkninger, afsnit 5, punkt 6, har der vist sig behov for en styrkelse af lovens administration, således at der sikres en ensartet administration i overensstemmelse med de intentioner, der ligger bag reglerne i landbrugsloven, idet der dog i et vist omfang skal kunne tages hensyn til regionale forskelle.

Det er hensigten, at der i forbindelse med delegation af opgaver til jordbrugskommissionerne, jf. § 30 a, stk. 1, sikres, at Strukturdirektoratet kan have et vist overtilsyn med jordbrugskommissionerne, uanset at der ikke foreligger et egentligt over-/underordningsforhold.

Den foreslåede bestemmelse udvider således hjemmelen i lovens § 30, stk. 4, hvorefter fødevarerministeren kan fastsætte nærmere regler for jordbrugskommissionernes virksomhed til også at omfatte et tilsyn med deres virksomhed.

Til nr. 32

Om registersamkøring mv.

I lovens § 29, stk. 1, er der en hjemmel, som giver fødevarerministeren samt politi og de kommunale myndigheder adgang til at kræve forevist dokumenter i sager om overtrædelse af landbrugsloven. Denne pligt til at forevise dokumenter retter sig primært mod ejere af landbrugsejendomme.

Endvidere pålægges efter lovens § 29, stk. 2, en række myndigheder (tinglysnings-, lignings-, vurderingsmyndighederne og de kommunale myndigheder) at give oplysninger, der er nødvendige til lovens gennemførelse. Det påhviler f.eks. ligningsmyndighederne på begæring at give oplysning om skatteregnskaber m.v. til brug ved konkrete sager om overtrædelse af landbrugslovens regler.

Den foreslåede bestemmelse til lovens § 30 c vedrører kontrolmyndighedens muligheder for indhentning af oplysninger hos andre myndigheder i forbindelse med en generel kontrol med overholdelse af lovens regler. Med forslaget vil Strukturdirektoratet og jordbrugskommissionerne fremover i kontroløjemed kunne indhente oplysninger hos andre myndigheder bl.a. med henblik på at foretage registersamkøring og sammenstilling af oplysninger.

Kontrolmyndigheden har efter de gældende regler i forvaltningsloven og lov om offentlige myndigheders registre mulighed for at indhente oplysninger i kontroløjemed i enkeltstående tilfælde. Derimod har kontrolmyndigheden ikke uden udtrykkelig lovhjemmel mulighed for at foretage egentlig samkøring af de oplysninger, der er indhentet hos andre offentlige myndigheder, med de oplysninger, der findes i ministeriets egne registre på landbrugsområdet.

Der er således med forslaget tale om en udvidelse af den bestående adgang til indhentning og behandling af oplysninger, som forefindes hos andre offentlige myndigheder.

Baggrunden for forslaget er et ønske om udvidet kontrol med overholdelsen af landbrugslovens regler om bl.a. husdyrhold, samdrift, forpagtning og erhvervelse. Udover de oplysninger, der findes i ministeriets egne registre, f.eks. Det Generelle Landbrugsregister (GLR), Det centrale Husdyrbrugsregister (CHR) og Plantedirektoratets virksomhedsregister, kan der være behov for oplysninger fra andre offentlige myndigheder. Det kan f.eks. være oplysninger fra skattemyndighederne eller fra miljømyndighederne til belysning af spørgsmål om driften af ejendomme. Der kan f.eks. også være tale om oplysninger fra Folkeregisteret, Selskabsregisteret, Matrikelregisteret, Tingbogen el-

ler fra kommunernes ejendomsregistre til kontrollen med overholdelsen af lovens regler.

Fødevarerministeriet er opmærksom på de begrænsninger og forholdsregler, der følger af lov om offentlige myndigheders registre. Ministeriet er endvidere opmærksom på, at lov om offentlige myndigheders registre er under ændring, idet den indgår i Justitsministeriets forslag til lov om behandling af personoplysninger (L 44).

Fødevarerministeriet vil i forbindelse med administrationen af den foreslåede bestemmelse nøje iagttage de procedurer omkring samkøring og sammenstilling af oplysninger, som måtte blive fastlagt i forbindelse med den endelige vedtagelse af L 44.

Om erhvervelse af landbrugsjorder efter reglerne i jordkøbsloven

Efter reglerne i § 18 i jordkøbsloven kan såvel Strukturdirektoratet, Den Sønderjyske Jordfond som de regionale jordkøbsnævne erhverve fast ejendom, herunder hele landbrugsejendomme og dele af landbrugsejendomme, til en række nærmere angivne formål, uden at det er nødvendigt at indhente tilladelse efter landbrugsloven fra de regionale jordbrugskommissioner.

Det er således efter gældende praksis ikke nødvendigt at indhente tilladelse til udstykning, arealoverførsler mv. efter reglerne i landbrugslovens § 4, § 7, stk. 1, og §§ 13 og 14. Den Sønderjyske Jordfond kan tillige erhverve landbrugsejendomme uden at indhente tilladelse efter § 21. Indhentning af andre tilladelser efter landbrugsloven hos jordbrugskommissionen, f.eks. om ophævelse af landbrugspligt og dispensationer i forbindelse med salg af jorderne, sker derimod i overensstemmelse med reglerne i landbrugsloven.

Denne fremgår imidlertid ikke udtrykkeligt, hverken af landbrugsloven eller af jordkøbsloven.

Den foreslåede bestemmelse til *lovens § 30 d* skal således præcisere gældende praksis, således at fritagelsen for at indhente de nødvendige tilladelser i forbindelse med køb af landbrugsjord fremgår direkte af loven.

Til nr. 33 og 34

Ændringerne i straffebestemmelserne i *lovens § 33, stk. 1, nr. 1 og 2*, er en følge af de foreslåede ændringer til *lovens § 20* i dette lovforslag.

Til nr. 35

Den foreslåede ændring af *§ 33, stk. 2*, tager sigte på, at overtrædelse af betingelserne i § 13, stk. 2, for omlægning af jorder mellem landbrugsejendomme kan straffes efter § 33.

Det gælder navnlig for så vidt angår betingelserne i § 13, stk. 2, nr. 3, hvorefter ejeren af en ejendom, der ønskes suppleret, skal opfylde betingelserne for erhvervelse af den supplerede ejendom, jf. § 16, § 18 a, stk. 2 og 3, og § 20, stk. 1. Der ses dog bort fra bestemmelserne om afstand og antal ejendomme.

I sådanne situationer har der hidtil alene kunnet rejses tiltale for afgivelse af urigtige oplysninger om opfyldelse af erhvervelsesbetingelserne, f.eks. bopælskravet, efter reglerne i § 163 i straffeloven. Det foreslås, at en sådan overtrædelse af betingelserne for suppleret af en landbrugsejendom kan straffes efter § 33, analogt med overtrædelse af erhvervelsesbetingelserne i §§ 16-20.

Til nr. 36

Bestemmelsen i *lovens § 33, stk. 3*, ophæves, idet samtlige forhold vedrørende strafansvar for selskaber mv. nu omfattes af forslagens nr. 37, jf. nedenfor.

Til nr. 37

Den ændrede ordlyd af bestemmelsen i *§ 33, stk. 5, der bliver stk. 4*, er en følge af lov nr. 474 af 12. juni 1996 om ændring af straffeloven, for så vidt angår strafansvar for juridiske personer.

Til § 2

I *§ 2, stk. 1*, fastsættes lovens ikrafttræden til den 1. september 1999.

Den ændrede bestemmelse i landbrugslovens § 7, stk. 5, nr. 1 og 2, og den nye affattelse af landbrugslovens § 20 træder ifølge *§ 2, stk. 2*, i kraft dagen efter lovens bekendtgørelse i Lovtidende. Det er tanken, at der umiddelbart efter ikrafttrædelsen og efter forhandlinger med landbrugsorganisationerne fastsættes bestemmelser som omtalt under forslagens nr. 3 og 30.

I *§ 2, stk. 3-6*, findes de fornødne overgangsbestemmelser mv.

Ansøgninger, der hviler på retshandler, indgået før lovens ikrafttræden, behandles efter de hidtil gældende regler, jf. forslagens *§ 2, stk. 3*. Overdragelse af aktier eller anpartar i et selskab, der ejer en landbrugsejendom, betragtes i denne forbindelse ikke som en retshandel, medmindre der samtidig sker et ejerskifte af ejendommen, hvorved selskabet f.eks. overdrager ejendommen til et andet selskab.

I situationer, hvor der er tale om ansøgninger, der ikke hviler på en retshandel, f.eks. hvor ansøgeren i forvejen er ejer af landbrugsejendomme, der ønskes sammenlagt, gælder reglerne i forslagens *§ 2, stk. 4*.

§ 2, stk. 5 og 6, svarer til reglerne i § 5, stk. 6 og 7, i ændringsloven fra 1994 (lov nr. 436 af 1. juni 1994),

idet bestemmelserne fastslår, at lovligt bestående forhold kan opretholdes.

For så vidt angår overgangsbestemmelser i forbindelse med forslagets nr. 4 og 5 (om husdyrhold og are-

alkrav) og nr. 30 (om § 20 selskaber) henvises til bemærkninger til forslagets nr. 3 - 5 og nr. 30.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov.

Gældende formulering

Lov om landbrugsejendomme

Kapitel II

Landbrugsejendommens drift m.v.

§ 7...

Stk. 5. Landbrugsministeren kan fastsætte regler for landbrugsejendommens forsvarlige drift, herunder om

- 1) maksimum for dyrehold på den enkelte ejendom,
- 2) krav til andel af egen jord for ejendomme med husdyrhold,
- 3) opførelse af nye bygninger og anlæg på en landbrugsejendom og
- 4) størrelse, beliggenhed og karakter af den bolig, hvorfra bopælskravet skal opfyldes.

Stk. 6. ...

§ 7 a ...

Stk. 2. Ejeren kan:

- 1) udnytte forekomster i jorden i begrænset omfang til eget brug eller give andre en tilsvarende begrænset udnyttelsesret,
- 2) anvende eller tillade, at andre anvender en mindre del af ejendommen til begrænsede ikke-jordbrugsmæssige formål, såfremt en jordbrugsmæssig anvendelse af arealerne ikke hindres, jf. dog § 12, stk. 2.

Stk. 3. ...

Lovforslaget

1. Lovens titel affattes således:

»Landbrugslov«.

2. Overskriften til Kapitel II affattes således:

»Anvendelse af jorder og bygninger m.v.«.

3. I § 7, stk. 5, indsættes efter »landbrugsejendommens«: »og landbrugsbedrifters«.

4. I § 7, stk. 5, nr. 1, indsættes efter »ejendom«: »og bedrift«.

5. I § 7, stk. 5, nr. 2, indsættes efter »ejendomme«: »og bedrifter«.

6. I § 7 a, stk. 2, ændres i nr. 2 »§ 12, stk. 2.« til: »§ 12, stk. 2,«, og der indsættes som nyt nummer:

»3) udtage landbrugsjorder, etablere våde enge, foretage naturgenopretning eller lignende.«.

Gældende formulering

§ 9. Landbrugsejendomme, der tilhører samme ejer, og landbrugsejendomme, der forpagtes, kan uanset § 7, stk. 1, drives sammen, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Afstanden mellem ejendommenes jorder må ikke overstige 10 km. Afstanden regnes ad den benyttede vej fra bygningerne på den ejendom, hvor driftslederen bor, til hver enkelt jordlod af de øvrige ejendomme, der indgår i samdriften. Der ses bort fra vedvarende græsningsarealer og arealer som anført i § 13, stk. 5.
- 2) Antallet af ejendomme i samdriften må ikke overstige 5, medmindre der er behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende. En af disse ejendomme kan erstattes af flere ejendomme eller dele af ejendomme, som tilsammen ikke overstiger 30 ha.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1 gælder også dele af ejendomme, der forpagtes. Hver enkelt del af en ejendom, bortset fra det i stk. 1, nr. 2, 2. pkt., anførte, medregnes som en ejendom i det samlede antal.

Stk. 3. Landbrugsministeren kan

- 1) fravige afstandsgrænsen på 10 km i stk. 1, nr. 1, indtil 25 km og
- 2) tillade samdrift i videre omfang end efter stk. 1, nr. 2.

Stk. 4. Bestemmelserne i § 7, stk. 1 og 2, finder anvendelse på den samlede driftsenhed, og § 8, stk. 1 og 2, finder anvendelse for så vidt angår beboelsesbygningerne på samtlige samdrevne ejendomme, jf. dog § 8, stk. 4.

Lovforslaget

7. § 9, stk. 1-3, affattes således:

»§ 9. Landbrugsejendomme, der tilhører samme ejer, og landbrugsejendomme, der forpagtes, kan uanset § 7, stk. 1, drives sammen, hvis afstanden mellem ejendommenes jorder ikke overstiger 15 km. Det er desuden en betingelse, at

- 1) antallet af ejendomme, der indgår i samdriften, ikke overstiger 5, eller
- 2) arealet af de samdrevne jorder ikke overstiger 300 ha.

Stk. 2. Afstanden mellem ejendommene i stk. 1 regnes ad den benyttede vej fra bygningerne på den ejendom, hvor driftslederen bor, til hver enkelt jordlod af de øvrige ejendomme, der indgår i samdriften. Der ses dog bort fra vedvarende græsningsarealer og arealer som anført i § 13, stk. 6. Bestemmelserne i stk. 1 gælder også dele af ejendomme, der forpagtes. Delarealer af en ejendom medregnes som en ejendom i det samlede antal ejendomme, og arealerne medregnes i det samlede areal. Ved arealgrænsen på 300 ha i stk. 1, nr. 2, ses der bort fra arealer som anført i § 13, stk. 6.

Stk. 3. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan tillade samdrift i videre omfang end efter stk. 1 og 2, når særlige forhold taler for det. Betingelserne i stk. 1, nr. 1 eller 2, kan endvidere fraviges i det omfang, der er behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende.”

8. I § 9, stk. 4, ændres »§ 7, stk. 1 og 2« til: »§ 7, stk. 1, 2 og 4«.

Gældende formulering

Stk. 5. Hvis et selskab, en forening, en sammenslutning eller en institution ejer flere end 5 landbrugsejendomme, kan landbrugsministeren meddele ejeren påbud om, at ejendomme, der overstiger begrænsningen i stk. 1, nr. 2, og som udgør selvstændige driftsenheder, skal bortforpagtes efter lovens regler for en periode, der normalt ikke må være under 8 år. Det er en forudsætning for at meddele påbud, at ejendommene ikke på grund af foretagne fællesinvesteringer, beskæftigelsesmæssige forhold eller lignende må tillægges afgørende betydning for den pågældende institutions økonomi.

§ 11. Forpagtning af en landbrugsejendom i dens helhed kan ske uden landbrugsministerens tilladelse, hvis det sker til en person, og hvis

- 1) forpagteren er fyldt 18 år,
- 2) forpagteren er dansk statsborger eller er statsborger i et land, hvis borgere i medfør af De Europæiske Fællesskabers regler eller ifølge traktat har adgang til at erhverve landbrugsjord i Danmark,
- 3) forpagteren opfylder uddannelseskravet i § 16, stk. 1, nr. 6, hvis ejendommens areal overstiger 30 ha, eller hvis der er tale om samdrift af mere end 30 ha,
- 4) forpagteren i hele forpagtningsperioden har fast bopæl på den forpagtede ejendom eller på en anden landbrugsejendom, som forpagteren ejer eller har i forpagtning, og som ligger inden for en vejafstand på 10 km regnet som anført i § 9, stk. 1, nr. 1, og
- 5) antallet af de ejendomme eller dele af ejendomme, som forpagteren eller dennes ægtefælle ejer eller forpagter, ikke overstiger begrænsningen i § 9, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 2. Begrænsningen gælder, uanset om der finder samdrift sted.

Stk. 2. ...

Lovforslaget

9. I § 9, stk. 5, 1. pkt. ændres »stk. 1, nr. 2« til: »stk. 1, nr. 1 eller 2«.

10. I § 9 indsættes som stk. 6:

»Stk. 6. Ministeren kan fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering m.v. af samdrift og forpagtning.«.

11. I § 11, stk. 1, nr. 4, ændres »10 km« til: »15 km« og »§ 9, stk. 1, nr. 1« til: »§ 9, stk. 2«.

12. I § 11, stk. 1, nr. 5, indsættes efter »antallet«: »og arealet«, og »§ 9, stk. 1, nr. 2«, ændres til: »§ 9, stk. 1, nr. 1 eller nr. 2«.

Bilag til f. t. l. vedr. landbrugsejendomme

Gældende formulering

§ 13. Landbrugsministeren kan tillade, at en landbrugsejendom eller et areal, der fraskilles en landbrugsejendom, sammenlægges med en anden landbrugsejendom, når det samlede areal efter sammenlægningen ikke overstiger 150 ha. Arealgrænsen gælder dog ikke i det omfang, ansøgeren har behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende

Stk. 2. Tilladelse efter stk. 1 til sammenlægning kan meddeles, hvis

- 1) de jorder, der ønskes sammenlagt, ligger hensigtsmæssigt for samlet drift fra ejendommens bygninger, ved dyrkningsjorder inden for en vejafstand på 2 km,
- 2) en ejendoms jorder ikke vil blive opdelt på uheldig måde for driften og
- 3) der ikke ved sammenlægningen vil opstå en uhensigtsmæssig ejendomsfordeling,
 - a) fordi ejeren af den ejendom, der ønskes suppleret, ikke opfylder betingelserne for erhvervelse af den supplerede ejendom, jf. § 16, § 18 a, stk. 2 og 3, og § 20, stk. 1, idet der dog ses bort fra bestemmelserne om afstand og antal ejendomme, eller
 - b) fordi ejeren, dennes ægtefælle og børn under 18 år vil blive ejer af mere end 450 ha.

Stk. 3. Hvis ansøgeren efter sammenlægningen vil komme til at eje mere end 70 ha, kan landbrugsministeren nægte sammenlægning, når

- 1) ejeren af en nærliggende landbrugsejendom har ønske om suppleringsjord,
- 2) suppleringsjorden ligger inden for en vejafstand på 1 km fra bygningerne på den i nr. 1 nævnte ejendom,
- 3) den pågældende ejer efter sammenlægningen ikke vil komme til at eje mere end 70 ha,

Lovforslaget

13. I § 13, stk. 1, ændres i 1. pkt. »150 ha« til: »100 ha«, og 2. pkt. ophæves.

14. I § 13, stk. 2, nr. 3, litra b, ændres »450 ha« til: »300 ha«.

15. I § 13, stk. 3, indsættes efter »eje«: »eller være medejer af«.

16. I § 13, stk. 3, nr. 2, ændres »1 km« til: »2 km«.

17. I § 13, stk. 3, nr. 3, indsættes efter »eje«: »eller være medejer af«.

18. I § 13, stk. 3, indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) den pågældende ejer opfylder de krav til en jordbrugsuddannelse, der fastsættes af ministeren,«.

Gældende formulering

- 4) den pågældende ejer vil erhverve jorden til en pris, der svarer til sædvanlig handelspris for landbrugsjord af tilsvarende bonitet i området, og som, hvis der ikke kan opnås enighed herom mellem parterne, fastsættes af landbrugsministeren, og
- 5) jorderne i øvrigt kan tillades sammenlagt med denne ejendom, jf. stk. 2.

Stk. 4. Hvis suppleringsjorden, jf. stk. 3, er frigjorte arealer efter reglerne i lov om ophørsstøtte til jordbrugere, skal ejeren af en nærliggende landbrugsejendom, der opfylder betingelserne i stk. 3, nr. 1-5, tillige opfylde betingelserne til overtagere efter lov om ophørsstøtte til jordbrugere.

Stk. 5. Hvis ansøgeren selv har behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende, suppleringsjorden ligger inden for en vejafstand på 1 km fra bygningerne på ansøgerens ejendom og ejendommen ikke efter suppleringen vil overstige 150 ha, kan sammenlægning dog kun nægtes efter stk. 3, jf. stk. 4, hvis den, der ønsker fortrinsstilling, har behov for arealet for at skabe harmoni i en bedrift med en animalsk produktion eller for at skabe et passende forhold mellem produktionsanlæg og jordtilliggende i en bedrift med en væsentlig specialproduktion.

Stk. 6. Ved arealgrænserne i stk. 1-3 og stk. 5 medregnes ikke skovarealer, der er pålagt fredskovspligt, og arealer, der er helt uden dyrkningsmæssig værdi, herunder søarealer, strandbredder og lignende.

Stk. 7. ...

§ 16. Adkomst på en landbrugsejendom, der ligger i landzone, og hvis areal overstiger 30 ha, kan erhverves af en person, hvis

- 1) erhververen er fyldt 18 år,
- 2) erhververen er dansk statsborger eller er statsborger i et land, hvis borgere i medfør af De Europæiske Fællesskabers regler eller ifølge traktat har adgang til at erhverve landbrugsjord i Danmark,

Lovforslaget

Nr. 4 og 5 bliver nr. 5 og 6.

19. I § 13, stk. 4, »ændres stk. 3, nr. 1-5« til: »stk. 3, nr. 1-6«.

20. I § 13, stk. 5, udgår: »suppleringsjorden ligger inden for en vejafstand på 1 km fra bygningerne på ansøgerens ejendom og ejendommen ikke efter suppleringen vil overstige 150 ha,«.

21. § 13, stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Ved arealgrænserne i stk. 1-3 medregnes ikke skovarealer, der er pålagt fredskovspligt, og arealer, der er helt uden jordbrugsmæssig værdi, herunder søarealer, strandbredder og lignende samt arealer, der ikke må tilføres gødning.«.

Gældende formulering

- 3) erhververen, dennes ægtefælle eller børn under 18 år ikke inden erhvervelsen er ejere eller medejere af nogen landbrugsejendom, herunder jordbrugsbedrifter i udlandet,
- 4) erhververen inden 6 måneder efter erhvervelsen tager fast bopæl på ejendommen,
- 5) erhververen selv driver ejendommen, og
- 6) erhververen opfylder de krav til en landmandsuddannelse, der fastsættes af landbrugsministeren efter forhandling med landbrugsorganisationerne.

Stk. 2. ...

Stk. 3. Er erhververen, dennes ægtefælle eller børn under 18 år i forvejen ejer eller medejer af en eller to landbrugsejendomme, herunder jordbrugsbedrifter i udlandet, kan den pågældende erhverve adkomst på yderligere en landbrugsejendom, hvis

- 1) erhververen opfylder kravene i stk. 1, nr. 1 og 2,
- 2) erhververen har eller inden 6 måneder efter erhvervelsen tager fast bopæl på ejendommen eller på en anden landbrugsejendom, den pågældende måtte være ejer eller medejer af,
- 3) erhververen opfylder kravene i stk. 1, nr. 5 og 6, hvis det samlede areal af de efter erhvervelsen ejede eller medejede landbrugsejendomme overstiger 30 ha,
- 4) ejendommens jorder ligger inden for en vejafstand på 10 km fra den ejendom, hvor ejeren bor, regnet som anført i § 9, stk. 1, nr. 1,
- 5) højst en af de efter erhvervelsen ejede landbrugsejendomme er uden bygninger, jf. § 8, stk. 4, 6 og 7, og
- 6) det samlede areal af de efter erhvervelsen ejede og medejede landbrugsejendomme ikke overstiger 70 ha.

*Stk. 4. ...***§ 17. ...**

Stk. 2. Uanset bestemmelserne i § 16 kan andre end ejerens ægtefælle erhverve adkomst på en landbrugsejendom ved arv, såfremt

Lovforslaget

22. I § 16, stk. 1, nr. 6, ændres »landmandsuddannelse« til: »jordbrugsuddannelse«.

23. § 16, stk. 3, nr. 4, affattes således:

»4) alle de efter erhvervelsen ejede ejendomme ligger inden for en vejafstand på 10 km, regnet som anført i § 9, stk. 2, 1. pkt., fra den ejendom, hvor ejeren bor eller tager fast bopæl,«.

Gældende formulering

- 1) arveladeren eller dennes ægtefælle har haft lovlig adkomst på den pågældende ejendom i mindst 3 år før det fyldte 67. år,
- 2) erhververen ...

§ 17 a. Uanset bestemmelserne i § 16 kan adkomst på en landbrugsejendom overdrages til ejerens ægtefælle eller til en person, der er beslægtet med ejeren i ret op- eller nedstigende linie, hvis:

- 1) overdrageren eller dennes ægtefælle har haft lovlig adkomst på den pågældende ejendom i mindst 3 år før det fyldte 67. år,
- 2) erhververen ...

§ 17 b. Ved beregning af antal landbrugsejendomme i § 16, stk. 1, nr. 3, § 17 a, stk. 1, nr. 3, og § 18 a, stk. 1, nr. 3, bortses fra landbrugsejendomme, for hvilke der i tingbogen er foretaget notering i henhold til § 11, stk. 1, sidste punktum, i lov nr. 291 af 31. marts 1949 om landbrugsejendomme eller notering i henhold til § 17, stk. 3, i lov nr. 114 af 4. april 1967 om landbrugsejendomme om, at ejendommen er en familieejendom.

Stk. 2. ...

§ 18. ...

Stk. 4. Landbrugsministeren kan meddele tilkendelse til, at en person erhverver adkomst på en landbrugsejendom, når

- 1) erhvervelsen sker med henblik på anvendelse som anført i § 4, stk. 1, nr. 1, og ejendommen i nær fremtid kan påregnes udlagt til det pågældende formål,
- 2) erhvervelsen sker i erhvervsøjemed med henblik på en ikke-jordbrugsmæssig anvendelse, som i øvrigt må anses som ønskelig ud fra en almindelig samfundsmæssig vurdering,
- 3) erhvervelsen sker med henblik på særlige formål, herunder anvendelse til videnskabelige, undervisningsmæssige, almene sociale, sundhedsmæssige eller almene rekreative formål, eller

- 4) særlige forhold i øvrigt taler for det.

Lovforslaget

24. I § 17, stk. 2, nr. 1, ændres »3 år« til: »8 år«.

25. I § 17 a, stk. 1, nr. 1, ændres »3 år« til: »8 år«.

26. I § 17 b, stk. 1, indsættes »efter § 16, stk. 1, nr. 3,«: »og stk. 3,«.

27. I § 18, stk. 4, udgår sidst i nr. 3: »eller«, og der indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) erhvervelsen sker i forbindelse med etablering af våde enge, naturgenopretning eller lignende, eller«.

Nr. 4 bliver nr. 5.

*Gældende formulering**Stk. 5. ...**Stk. 6. ...*

Stk. 7. Hvis ansøgeren selv har behov for arealet for at skabe harmoni i bedriften mellem besætning og jordtilliggende, gælder fortrinsstillingen kun, hvis den, der ønsker fortrinsstilling, har behov for arealet for at skabe harmoni i en bedrift med en væsentlig animalsk produktion eller for at skabe et passende forhold mellem produktionsanlæg og jordtilliggende i en bedrift med en væsentlig specialproduktion.

*Stk. 8. ...***§ 18 a. ...**

Stk. 5. Ejer en person alene eller sammen med sin ægtefælle eller børn under 18 år en andpart på 1/5 eller derover af en landbrugsejendom eller 1/5 eller derover af kapitalen i et selskab m.v., der ejer en landbrugsejendom, jf. § 21, eller ejer en person aktier eller andparter, der repræsenterer flertallet af stemmerne i et selskab, der ejer en landbrugsejendom, jf. § 20, stk. 1, anses vedkommende for at være medejer af den pågældende landbrugsejendom.

Stk. 6. ...

§ 20. Et aktieselskab eller et andpartsselskab kan erhverve og forblive ejer af en landbrugsejendom, der er beliggende i landzone, hvis aktier eller andparter, der repræsenterer flertallet af stemmerne i selskabet og mindst udgør 10 pct. af selskabskapitalen, ejes af en deltager, der

- 1) indtil selskabets erhvervelse af ejendommen har haft lovlig adkomst på denne, eller
- 2) opfylder betingelserne for personlig erhvervelse af ejendommen, jf. §§ 16, 17, 17 a og 18 a, dog således at et eventuelt krav om egen drift overgår på selskabet.

Lovforslaget

28. I § 18, stk. 7, ændres: »væsentlig animalsk produktion« til: »animalsk produktion«.

29. I § 18 a, stk. 5, ændres »jf. § 21« til: »jf. §§ 20 og 21«.

30. § 20 affattes således:

»§ 20. Et aktieselskab eller et andpartsselskab kan erhverve og forblive ejer af en landbrugsejendom, der er beliggende i landzone, hvis

- 1) aktier eller andparter, der repræsenterer flertallet af stemmerne i selskabet og mindst udgør 10 pct. af selskabskapitalen, ejes af en deltager, der
 - a) indtil selskabets erhvervelse af ejendommen har haft lovlig adkomst på denne, eller
 - b) opfylder betingelserne for personlig erhvervelse af ejendommen, jf. §§ 16, 17, 17 a og 18, dog således at et eventuelt krav om egen drift overgår på selskabet, og

Gældende formulering

Stk. 2. For aktieselskabers vedkommende skal alle aktier noteres på navn.

Stk. 3. Landbrugsministeren kan fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering m.v. i forbindelse med aktie- og anpartselskabers erhvervelse og besiddelse af landbrugsejendomme.

Lovforslaget

2) samtlige øvrige aktier eller anparter ejes af personer, der er den i nr. 1 nævnte persons ægtefælle, søskende eller beslægtede i ret op- eller nedstigende linie, eller af pensionskasser og livsforsikringsselskaber.

Stk. 2. For aktieselskabers vedkommende skal alle aktier noteres på navn.

Stk. 3. Selskabets vedtægter og aftaler mellem selskabets deltagere må ikke stride mod reglerne i loven.

Stk. 4. Hvis et selskab ikke længere opfylder betingelserne i stk. 1, skal selskabet inden 6 måneder afhænde ejendommen, medmindre der opnås dispensation efter stk. 7.

Stk. 5. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fastsætte nærmere regler for udøvelse af landbrug i selskabsform, herunder regler om afhændelse af aktier eller anparter, bopælspligt m.v., og om de beføjelser og opsigelsesvilkår m.v., der skal tilkomme den person, der opfylder betingelserne i stk. 1, litra a eller b. Disse regler skal ikke kunne tilsidesættes ved aftale mellem deltagerne i selskabet.

Stk. 6. Ministeren kan desuden fastsætte nærmere regler for oplysnings- og indberetningspligt med henblik på kontrol og registrering m.v. i forbindelse med aktie- og anpartsselskabers erhvervelse og besiddelse af landbrugsejendomme.

Stk. 7. Ministeren kan dispensere fra bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, såfremt særlige forhold taler for det.«.

§ 30 a. Landbrugsministeren kan bemyndige jordbrugskommissionerne, de kommunale og amtskommunale myndigheder samt styrelser under Landbrugsministeriet til at udøve beføjelser efter denne lov.

Stk. 2. Hvis afgørelse træffes af en jordbrugskommission, kan tilladelse ikke meddeles, når et medlem modsætter sig dette.

Stk. 3. Klage over de i stk. 1 nævnte myndigheders afgørelse efter bemyndigelse kan indgives til landbrugsministeren, jf. dog stk. 4. Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt klageren. Landbrugsministeren kan fastsætte regler, hvorefter der alene kan klages over afgørelsen af rettlige spørgsmål.

31. I § 30 a indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

Gældende formulering

Stk. 4. Landbrugsministeren kan henlægge sin beføjelse til at træffe afgørelse i klagesager til en styrelse under Landbrugsministeriet. Landbrugsministeren kan fastsætte regler, hvorefter afgørelser truffet af en styrelse under Landbrugsministeriet ikke kan påklages yderligere.

§ 30 b. ...**§ 33.** Med bøde straffes den, der

- 1) overtræder § 7, stk. 1-4, § 7 a, stk. 1, § 8, stk. 1-4, § 9, stk. 1, § 11, stk. 1-4, § 12, stk. 1, § 16, stk. 1-3, § 17, stk. 2, § 17 a, stk. 1, § 18 a, stk. 1-3, § 20, stk. 1 og 2, § 24 eller § 25,
- 2) tilsidesætter vilkår knyttet til en tilladelse efter § 4, stk. 1, § 7, stk. 6, § 7 a, stk. 4, § 8, stk. 6 og 7, § 9, stk. 3, § 11, stk. 5, § 12, stk. 2, § 13, stk. 1 og 7, § 14, § 17, stk. 3, § 17 a, stk. 2, § 18, stk. 1-4, 6 og 7, § 18a, stk. 6, eller § 21 eller

undlader at efterkomme påbud efter § 8, stk. 5 og 7, § 9, stk. 5, eller § 27.

Lovforslaget

»*Stk. 4.* Ministeren kan fastsætte nærmere regler om tilsyn med jordbrugskommissionerne, herunder om kommissionernes behandling af ansøgninger, varetagelse af tilsyn og kontrol, indberetning om afgørelser og statistiske oplysninger herom samt om, at afgørelser i sager af større betydning eller principiel karakter skal træffes af ministeren.«

Stk. 4 bliver stk. 5.

32. Efter § 30 b indsættes:

»§ 30 c. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri eller den, ministeren bemyndiger dertil, kan indhente de oplysninger hos andre offentlige myndigheder, der er nødvendige for at kontrollere, at loven og regler, der er udstedt i medfør af loven, overholdes, bl.a. med henblik på registersamkøring og sammenstilling af oplysninger i kontroløjemed, herunder oplysninger om skatteforhold.

§ 30 d. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fritage de regionale jordkøbsnævne m.v., der udøver beføjelser efter § 30 a i jordkøbsloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 493 af 13. juni 1997, for i forbindelse med erhvervelse af fast ejendom efter reglerne i § 18 i fornævnte lov at overholde reglerne i landbrugsloven.«

33. I § 33, *stk. 1, nr. 1*, ændres »§ 20, stk. 1 og 2« til: »§ 20, stk. 1-4«.

34. I § 33, *stk. 1, nr. 2*, indsættes efter »§ 18 a, stk. 6,«: »§ 20, stk. 7,«.

Gældende formulering

Stk. 2. På samme måde straffes den, der opretholder et forpagtningsforhold eller lejemål i strid med loven. På tilsvarende måde straffes den, der bevarer adkomst på en landbrugsejendom i strid med loven.

Stk. 3. Er overtrædelsen begået af en kommune eller et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges kommunen eller det kommunale fællesskab bødeansvar.

Stk. 4. I forskrifter, der udstedes i henhold til loven, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 5. For overtrædelser, der er begået af et aktieselskab, et andelsselskab el.lign., kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

Lovforslaget

35. § 33, stk. 2, affattes således:

»*Stk. 2.* På samme måde straffes den, der

- 1) opretholder et forpagtningsforhold eller lejemål i strid med loven,
- 2) bevarer adkomst på en landbrugsejendom i strid med loven, eller
- 3) overtræder betingelserne i § 13, stk. 2.«.

36. § 33, stk. 3, ophæves.

Stk. 4 og 5 bliver til stk. 3 og 4.

37. § 33, stk. 5, der bliver stk. 4, affattes således:

»*Stk. 4.* Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«.

Til lovforslag nr. L 157. Skriftlig fremsættelse (14. januar 1999)

Fødevarerministeren (Henrik Dam Kristensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme. (Ændring af strukturregler om husdyrhold, samdrift og sammenlægning m.v.).

(Lovforslag nr. L 157).

Det overordnede formål med lovforslaget er at sikre en bæredygtig fremadrettet strukturudvikling i dansk landbrug. En udvikling i retning af få meget store landbrug er ikke ønskelig. Der er derfor behov for en opstramning af landbrugsloven, som skal sætte rammerne for udviklingen i de kommende år.

Regeringen lægger afgørende vægt på, at et dynamisk landbrugserhverv baseres på en strukturpolitik, som kan medvirke til at fremme fødevarerets kvalitet og en fortsat produktudvikling af sunde fødevarer, dyrevelfærd samt harmoni mellem produktion, natur og miljø.

Sigtet med lovforslaget er, at der fortsat skal være mulighed for en fleksibel og dynamisk strukturtilpasning i retning af økonomisk og miljømæssigt bæredygtige driftsenheder, og at der samtidig bevares en bred variation af landbrugsejendomme, der kan danne grundlag for selvstændig drift. Lovforslaget vil medføre begrænsninger for de få, men samtidig forbedre udviklingsmulighederne for de mange.

Lovforslaget indeholder således en række strukturpolitiske regler, der sætter grænser for husdyrhold på de enkelte landbrugsejendomme og bedrifter, og som begrænser samdrift og sammenlægning af landbrugsejendomme. Reglerne i landbrugsloven har i øvrigt en nær sammenhæng med miljø- og planlovgivningen, og forslaget indeholder en række ændringer, der vil bidrage til et forbedret miljø i det åbne land – bl.a. ved at

understøtte initiativer som følge af Vandmiljøplan II.

Et vigtigt element i lovforslaget er "byggeklodsprincippet", hvor en landmand f.eks. kan etablere sig på en landbrugsejendom og derefter udvide bedriften ved køb af en eller flere selvstændige ejendomme, der evt. hver for sig kan udbygges med husdyrproduktion op til en vis størrelse. Ved gradvis nedtrapning kan de enkelte landbrugsejendomme igen afhændes hver for sig.

Der foreslås en stramning af arealgrænsen ved sammenlægning fra 150 ha til 100 ha, som vil bidrage til at bevare ejendomme af en passende størrelse, der kan drives selvstændigt, eller som kan indgå som en byggeklods i en bedrift bestående af flere ejendomme. Samtidig foreslås, at muligheden for at overskride arealgrænsen på grund af harmonibehov ophæves.

Desuden foreslås en udvidelse af kredsen af jordbrugere, der kan gøre krav på fortrinsstilling ved, at afstandgrænsen for fortrinsstilling udvides fra 1 km til 2 km. Samtidig foreslås indført et vist uddannelseskrafts krav som betingelse for fortrinsstilling for at sikre, at den pågældende har vist interesse for drift af landbrug.

Der foreslås endvidere en stramning af de nu gældende regler for etablering af større husdyrproduktioner (over 250 DE) på den enkelte ejendom. Der foreslås endvidere en grænse på 750 DE på bedriften, som kun kan overskrides, hvis landmanden ejer al den nødvendige jord til udbringning af gødningen.

For at styrke mulighederne for at foretage fleksible og midlertidige bedriftstilpasninger foreslås en forenkling og lempelse af reglerne om samdrift og forpagtning, idet der foreslås indført en arealgrænse for samdrift på 300 ha. Der vil dog stadig være mulighed for at samdrive mere end 300 ha, hvis der kun indgår arealer fra op til 5 landbrugsejendomme. Desuden foreslås

der en fast afstandsgrænse på 15 km, der normalt ikke kan fraviges.

Reglerne om erhvervelse ved arv og familiehandel foreslås ændret, således at kravet om den tidligere ejers 3 års ejertid før det fyldte 67. år forhøjes til 8 år.

Adgangen til, at selskaber kan købe landbrugsejendomme, foreslås begrænset, og reglerne om landmandens rolle i selskabet foreslås skærpet bl.a. for at reducere muligheden for omgåelse af lovens erhvervsregler.

Forslaget indeholder desuden regler, der kan give incitament til frivillige aftaler mellem land-

mænd og offentlige myndigheder med henblik på etablering af våde enge eller beskyttelse af drikkevand eller andre lignende landbrug/miljøprojekter, hvor der f.eks. fastsættes dyrkningsrestriktioner med henblik på at formindske kvælstofudledningen fra landbruget.

Endelig lægges der op til en stramning af kontrol og tilsyn med overholdelse af lovens regler og til en styrkelse af lovens administration.

Med disse bemærkninger og idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagets bemærkninger, skal jeg anbefale lovforslaget til Folketingets velvillige behandling.